

Frumvarp til laga

Um breytingu á lögum um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki nr. 152/2009 (lagaumgjörð, skilgreiningar o.fl.).

Frá fjármála- og efnahagsráðherra.

1. gr.

Í stað: „Lög um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki“ sem heiti laganna, kemur: „Lög um stuðning við rannsóknar- og þróunarverkefni fyrirtækja“.

2. gr.

Ákvæði 1. gr. laganna orðast svo:

Markmið þessara laga er að efla rannsóknar- og þróunarstarf fyrirtækja og stuðla að samfélagslegum og efnahagslegum ávinningi hér á landi, svo sem aukinni verðmætasköpun, þekkingaruppbyggingu, bættri samkeppnishæfni atvinnulífs og fjölgun sérfræðistarfa. Markmiðum þessum skal náð með skattalegum stuðningi við rannsóknar- og þróunarverkefni fyrirtækja.

3. gr.

Ákvæði 2. gr. laganna um gildissvið orðast svo:

Lög þessi gilda um fyrirtæki sem eru eigendur rannsóknar- eða þróunarverkefna í skilningi laga þessara, bera sjálf fjárhagslega áhættu af framkvæmd þeirra og hlotið hafa staðfestingu Rannis á verkefnunum skv. 5. gr. Háskólar og opinberar stofnanir teljast ekki fyrirtæki í skilningi laga þessara.

Fyrirtæki sem eiga í fjárhagsvanda þegar ákvörðun um staðfestingu verkefnis er tekin falla utan gildissviðs laga þessara. Sama gildir um fyrirtæki sem íslenska ríkið á útistandandi endurgreiðslukröfu á vegna ólögmætrar ríkisaðstoðar. Við mat á fjárhagsvanda skv. 1. málsl. skal taka tillit til fjárhagsstöðu fyrirtækis sem er með meirihlutaeignarhald eða stjórnunarleg yfirráð í fyrirtækinu, sé slíkt fyrirtæki til staðar.

4. gr.

Ákvæði 3. gr. orðast svo:

Í lögum þessum merkir:

1. *Aðkeypt rannsóknar- eða þróunarvinna*: Rannsóknar- eða þróunarvinna, ráðgjöf eða sambærileg sérfræðiþjónusta sem fyrirtæki kaupir samkvæmt samningi af öðrum aðila vegna rannsóknar- eða þróunarverkefnis.
2. *Eigandi verkefnis*: Fyrirtæki sem annast stjórn rannsóknar- eða þróunarverkefnis, ber faglega ábyrgð á framkvæmd þess og fjárhagslega áhættu. Fyrirtækið skal jafnframt hafa rétt til að nýta niðurstöður verkefnisins í starfsemi sinni eða njóta annars efnahagslegs ávinnings af því. Réttur til venjulegs endurgjalds fyrir vinnu eða þjónustu nægir ekki einn

og sér til þess að fyrirtæki teljist eigandi verkefnis. Formlegt eignarhald hugverkaréttinda ræður ekki eitt úrslitum við matið.

3. *Fyrirtæki*: Lögaðilar skv. 1. og 3. tölul. 1. mgr. 2. gr. laga nr. 90/2003, um tekjuskatt, sem stunda atvinnustarfsemi.
4. *Rannís*: Ríkisstofnun starfrækt skv. lögum um opinberan stuðning við vísindarannsóknir nr. 54/2026.
5. *Rannsóknar- og þróunarverkefni*: Afmarkað og markvisst verkefni sem byggist á skipulegri vinnu og miðar að því að afla nýrrar þekkingar eða færni eða að nýta, sameina eða þróa fyrirbyggjandi þekkingu eða færni með nýjum hætti í því skyni að þróa nýjar eða endurbættar vörur, ferla eða þjónustu. Verkefni getur falist í rannsóknum, tilraunum, hönnun, gerð frumgerða eða tilraunakerfa, hugbúnaðarþróun, prófunum eða sannprófun, enda sé starfsemin til þess fallin að leysa viðfangsefni þar sem niðurstaðan eða leiðin að markmiðinu liggur ekki fyrir við upphaf verkefnis. Reglubundnar eða venjubundnar breytingar, viðhald eða aðlögun á vörum, ferlum eða þjónustu teljast ekki rannsóknar- eða þróunarverkefni einar og sér, jafnvel þótt slíkar breytingar geti falið í sér endurbætur.
6. *Styrkhæfur rannsóknar- og þróunarkostnaður*: Kostnaður sem fyrirtæki hefur stofnað til vegna framkvæmdar staðfests rannsóknar- eða þróunarverkefnis, fellur undir kostnaðarflokka samkvæmt lögum þessum og samræmist þeim kostnaðarflokkum sem tilgreindir eru í 3. mgr. 25. gr. reglugerðar framkvæmdastjórnarinnar (ESB) nr. 651/2014, eins og hún hefur verið tekin upp í samninginn um Evrópska efnahagssvæðið. Kostnaðurinn skal vera nauðsynlegur vegna framkvæmdar verkefnisins og unnt að rekja hann með skýrum og sannanlegum hætti til þess eða tiltekins hluta þess. Kostnaður sem jafnframt tengist annarri starfsemi telst aðeins styrkhæfur í því hlutfalli sem svarar til skjalfestrar notkunar við verkefnið. Kostnaður vegna fjármögnunar, sölu eða markaðssetningar telst ekki styrkhæfur. Kostnaður vegna almennrar stjórnsýslu eða annars almenns rekstrar fyrirtækisins telst ekki styrkhæfur. Það kemur þó ekki í veg fyrir að beinn og nauðsynlegur kostnaður vegna stjórnunar verkefnisins eða viðbótarkostnaður sem fellur til beint vegna framkvæmdar þess teljist styrkhæfur, enda uppfylli kostnaðurinn skilyrði laganna, þar á meðal skilyrði 6. mgr. 10. gr. eftir því sem við á.
7. *Skattfrádráttur*: Frádráttur frá álögðum tekjuskatti eða endurgreiðsla samkvæmt lögum nr. 90/2003, um tekjuskatt.
8. *Stærð fyrirtækis*: Við mat á því hvort fyrirtæki telst lítið, meðalstórt eða stórt skal miðað við 2. og 24. tölul. 2. gr. og I. viðauka reglugerðar framkvæmdastjórnarinnar (ESB) nr. 651/2014, eins og reglugerðin hefur verið tekin upp í EES-samninginn.
9. *Viðskiptaáætlun*: Greinargerð um viðskiptahugmynd og starfsemi fyrirtækis, fyrirhugaða nýtingu niðurstaðna rannsóknar- eða þróunarverkefnis og þau markaðstækifæri sem verkefnið kann að skapa.

5. gr.

Eftirfarandi breyting er gerð á 4. gr.

Ákvæði 4. gr. orðast svo:

Umsókn um staðfestingu rannsóknar- eða þróunarverkefnis skal vera skrifleg og berast Rannís á því formi sem stofnunin ákveður.

Umsóknarfrestir eru tveir. Umsókn skal berast Rannís eigi síðar en 1. október árið áður en rekstrarár verkefnis hefst eða eigi síðar en 1. apríl á rekstrarári verkefnis.

Tilgreina ber í umsókn og framvinduskýrslu hvers árs hvort fyrirtæki tengt umsækjanda hafi jafnframt lagt fram umsókn á grundvelli þessarar greinar

6. gr.

Ákvæði 5. gr. orðast svo:

Rannís ákvarðar hvort verkefni hlýtur staðfestingu samkvæmt lögum þessum. Rannís getur staðfest verkefni í heild eða að hluta. Staðfesting að hluta getur tekið til einstakra verkþátta eða tiltekinna tegunda fyrirhugaðs kostnaðar, að því marki sem þær samræmast skilyrðum laganna. Rannís er ekki heimilt að breyta umsókn. Í ákvörðun um staðfestingu að hluta skal skýrt afmarka hvaða hlutar verkefnis og tegundir kostnaðar hljóta staðfestingu.

Skilyrði þess að verkefni hljóti staðfestingu er að það teljist rannsóknar- eða þróunarverkefni samkvæmt lögum þessum og einnig:

1. að markmið verkefnisins, óvissa, helstu verkþættir, tímaáætlun, áfangar og viðskiptaáætlun séu skýrt skilgreind,
2. starfsmenn fyrirtækis hafi sérfræðimenntun, þjálfun eða reynslu á þeim fagsviðum sem hugmynd að virðisaukandi vöru, þjónustu eða framleiðsluaðferð byggist á, og
3. að umsækjandi teljist eigandi verkefnisins í skilningi laganna og beri fjárhagslega áhættu af framkvæmd þess.

Rannís getur afturkallað staðfestingu skv. 1. mgr. ef umsókn um verkefni byggðist á röngum og villandi upplýsingum þannig að staðfesting hefði ekki verið veitt ef réttar upplýsingar hefðu legið fyrir. Rannís er heimilt að krefjast upplýsinga og gagna, á því formi sem það óskar, til að meta hvort skilyrði afturköllunar séu uppfyllt. Afturköllun staðfestingar getur tekið til yfirstandandi og síðustu tveggja tekjuára.

Ráðherra skal í reglugerð setja nánari ákvæði um mat á umsóknum, tilkynningar um breytingar á verkefnum, gagnaöflun og framkvæmd eftirlits samkvæmt þessari grein.

7. gr.

Ákvæði . 8. gr. orðast svo:

8. gr. *Málsmeðferð og endurmat.*

Ríkisskattstjóra er samkvæmt beiðni eða að eigin frumkvæði heimilt að veita Rannís tiltækar upplýsingar um umsækjanda sem skipta máli við afgreiðslu umsóknar. Sama á við um upplýsingar í tengslum við eftirfylgni með staðfestum verkefnum um hvort forsendur hafi breyst. Rannís skal innan þriggja mánaða frá móttöku umsóknar ákvarða hvort verkefni hljóti staðfestingu samkvæmt 5. gr. Ákvörðun skal vera skrifleg. Sé umsókn synjað í heild eða að hluta skal rökstuðningur fylgja ákvörðuninni. Byggist synjun að einhverju leyti á því að verkefnið eða verkþættir þess teljist ekki rannsóknir eða þróun skal jafnframt leiðbeina umsækjanda um heimild til að krefjast endurmats samkvæmt þessari grein og um frest til þess.

Rannís skal tilkynna ríkisskattstjóra um þau rannsóknar- eða þróunarverkefni sem hlotið hafa staðfestingu skv. 5. gr. og eigendur þeirra. Samstarfsverkefni skulu aðgreind sérstaklega og upplýst um alla þátttakendur í þeim.

Umsækjandi getur krafist endurmats á synjun Rannís um staðfestingu verkefnis í heild eða að hluta, að því marki sem synjunin byggist á því að verkefnið eða afmarkaðir verkþættir þess teljist ekki rannsóknir eða þróun samkvæmt lögum þessum. Endurmat samkvæmt þessari grein tekur ekki til annarra skilyrða staðfestingar. Krafa um endurmat skal vera skrifleg og berast Rannís innan þriggja mánaða frá því að umsækjanda var tilkynnt um ákvörðunina. Í kröfunni skal tilgreina hvaða atriði synjunarinnar sæta endurmati, kröfur umsækjanda og helstu málsástæður.

Við endurmat skal Rannís afla skriflegs og rökstudds álits tveggja óháðra sérfræðinga utan stofnunarinnar sem hafa menntun og reynslu á því vísindalega eða tæknilega sviði sem verkefnið tekur til. Um sérstakt hæfi þeirra fer samkvæmt II. kafla stjórnsýslulaga.

Í sérfræðiáliti skal taka afstöðu til þess hvort verkefnið eða þeir verkþættir sem endurmatið tekur til uppfylli skilyrði laga þessara um að teljast rannsóknir eða þróun. Sérfræðingarnir geta skilað sameiginlegu áliti eða hvor sínu áliti.

Rannís skal að loknu endurmati, taka nýja og rökstudda ákvörðun um þann þátt synjunarinnar sem sætti endurmati. Stofnunin getur staðfest fyrri mat sitt eða breytt því í heild eða að hluta. Í ákvörðuninni skal taka rökstudda afstöðu til sérfræðiálitanna. Víki niðurstaða Rannís frá samhljóða niðurstöðu sérfræðinganna skal gera sérstaklega grein fyrir ástæðum þess. Ný ákvörðun skal að jafnaði tekin innan þriggja mánaða frá því að krafa um endurmat barst.

Um meðferð umsókna og endurmats hjá Rannís fer eftir lögum þessum og öðrum lögum sem um stofnunina gilda. Ákvarðanir Rannís samkvæmt lögum þessum eru endanlegar á stjórnsýslustigi.

Ráðherra skal í reglugerð setja nánari ákvæði um framkvæmd endurmats, val og hæfi sérfræðinga, skil og efni sérfræðiálita og kostnað af sérfræðivinnu.

8. gr.

Ákvæði 9. gr. orðast svo:

Staðfesting verkefnis skal miðast við rekstrarár og getur gilt í eitt til fjögur rekstrarár vegna umsókna sem lagðar eru fram vegna umsóknarfrests 1. október samkvæmt 4. gr., en eitt rekstrarár vegna umsókna sem lagðar eru fram vegna umsóknarfrests 1. apríl samkvæmt sömu grein. Í ákvörðun Rannís skal tilgreina þau rekstrarár sem staðfestingin tekur til. Fyrirtæki sem hlotið hefur staðfestingu verkefnis til fleiri en eins rekstrarárs skal árlega skila Rannís framvinduskýrslu eigi síðar en 1. febrúar eftir að rekstrarári lýkur og, eftir því sem við á, uppfærðri kostnaðaráætlun. Í framvinduskýrslu skal gera grein fyrir framvindu verkefnisins, þeim áföngum sem náðst hafa og verulegum breytingum á forsendum þess eða framkvæmd. Skil framvinduskýrslu fela ekki í sér nýja umsókn um staðfestingu verkefnis.

Óski fyrirtæki eftir staðfestingu vegna áframhaldandi framkvæmdar verkefnis fyrir rekstrarár eftir lok gildistíma fyrri staðfestingar skal það leggja fram nýja umsókn samkvæmt 4. gr. Með umsókn skal gera grein fyrir fyrri framvindu og niðurstöðum verkefnisins, þeim áföngum sem náðst hafa, fyrirhugaðri áframhaldandi vinnu og breytingum á forsendum verkefnisins eða framkvæmd þess. Umsókn skal metin sjálfstætt samkvæmt 5. gr. Við mat á því hvort umsókn taki til áframhaldandi framkvæmdar sama verkefnis skal einkum líta til samhengis markmiða, óvissu og verkþátta verkefnisins og þess hvernig fyrirhuguð vinna byggist á fyrri framvindu og niðurstöðum. Teljist um sama verkefni að ræða skulu umsóknirnar tengdar við skráningu og eftirfylgni Rannís og teljast varða eitt samhangandi verkefni við framkvæmd laga þessara. Hver staðfesting gildir þó aðeins fyrir þau rekstrarár sem tilgreind eru í viðkomandi ákvörðun.

Ráðherra skal í reglugerð setja nánari ákvæði um ákvörðun gildistíma staðfestingar, efni, form og skil framvinduskýrslna og framkvæmd greinar þessarar.

9. gr.

Í stað „Nýsköpunarfyrirtæki“ í 1. mgr. 10. gr. kemur „Fyrirtæki.“

Á eftir 1. mgr. kemur ný málsgrein sem orðast svo:

Til styrkhæfs rannsóknar- og þróunarkostnaðar getur, að uppfylltum öðrum skilyrðum laganna, talist:

1. Laun og launatengd gjöld vegna rannsókna og annarra starfsmanna að því marki sem þeir vinna beint við staðfest rannsóknar- eða þróunarverkefni og vinnan er skráð með sannanlegum hætti. Laun vegna almennrar stjórnunar eða rekstrar fyrirtækisins, þar á meðal laun framkvæmdastjóra vegna slíkra starfa, teljast ekki styrkhæf. Vinni stjórnandi sjálfur við verkefnið getur kostnaður vegna þeirrar vinnu þó talist styrkhæfur að því marki sem hún er aðgreind og skjalfest.
2. Kostnaður vegna aðkeyptar rannsóknar- eða þróunarvinnu, kaupa á þekkingu og einkaleyfum eða leyfa til nýtingar þeirra frá utanaðkomandi aðilum, svo og kostnaður vegna ráðgjafar og sambærilegrar þjónustu sem eingöngu er nýtt vegna verkefnisins. Verðlagning og skilmálar viðskiptanna skulu vera sambærileg því sem almennt gerist í viðskiptum milli ótengdra aðila við sambærilegar aðstæður.
3. Annar fastur kostnaður og rekstrarkostnaður sem fellur til beint vegna verkefnisins, að undanskildum kostnaði samkvæmt 4. tölul. Samanlagður styrkhæfur kostnaður samkvæmt þessum tölulið má ekki nema meira en 20% af styrkhæfum launakostnaði vegna sama verkefnis á rekstrarárinu.
4. Efnis- og birgðakostnaður og kostnaður vegna sambærilegra aðfanga sem fellur til beint vegna verkefnisins, viðbótarkostnaður og annar rekstrarkostnaður, þar á meðal kostnaður vegna efna, aðfanga og sambærilegra vara, sem fellur beint til vegna verkefnisins.

Kostnaður samkvæmt 1. - 4. tölul. skal miðast við raunverulegan kostnað sem fyrirtækið hefur stofnað til og ber endanlega. Sýna skal fram á fjárhæð kostnaðarins og tengsl hans við verkefnið með bókhaldsgögnum og, eftir því sem við á, öðrum gögnum. Hámark samkvæmt 3. tölul. felur ekki í sér heimild til að telja fram reiknað álag á launakostnað án þess að sýnt sé fram á kostnaðinn. Styrkhæfan kostnað samkvæmt 1.- 4. tölul. má ekki telja fram oftar en einu sinni.

Í stað „nýsköpunarfyrirtækis“ í 2. mgr. 10. gr. kemur „fyrirtækis“.

Í stað „nýsköpunarfyrirtækis“ og „nýsköpunarfyrirtæki“ í 2. málsl. 3. mgr. 10. gr. kemur: „fyrirtækis“ og „fyrirtæki“.

Ákvæði 5. mgr. orðast svo:

Kostnaður vegna aðkeyptar rannsóknar- eða þróunarvinnu sem fellur undir 2. tölul. 2. mgr. er aðeins styrkhæfur þegar vinnan er hluti af staðfestu rannsóknar- eða þróunarverkefni og keypt af ótengdu fyrirtæki, háskóla eða stofnun á Evrópska efnahagssvæðinu eða í ríki sem Ísland hefur gert tvísköttunar- eða upplýsingaskiptasamning við. Styrkhæfur kostnaður vegna slíkrar vinnu má ekki nema meira en 20% af styrkhæfum kostnaði við viðkomandi verkefni á rekstrarárinu, að meðtöldum þeim hluta kostnaðar vegna aðkeyptar vinnu sem telst styrkhæfur samkvæmt þessari málsgrein.

Þrátt fyrir 5. mgr. getur Rannís við staðfestingu verkefnis heimilað að styrkhæfur kostnaður vegna aðkeyptar rannsóknar- eða þróunarvinnu nemi allt að 80% af heildarstyrkhæfum kostnaði verkefnisins á rekstrarárinu, að meðtöldum þeim hluta aðkeypta kostnaðarins sem telst styrkhæfur. Skilyrði undanþágunnar er að fyrirtækið sýni fram á að aðkeypta vinnan sé nauðsynleg vegna framkvæmdar verkefnisins og krefjist sérþekkingar, tækja, búnaðar eða aðstöðu sem fyrirtækið hefur ekki sjálft yfir að ráða og ekki sé raunhæft að það byggi upp eða afli til eigin nota vegna verkefnisins. Undanþágan

getur tekið til vinnu sem keypt er hér á landi eða erlendis, að uppfylltum öðrum skilyrðum greinar þessarar. Hún skal takmarkast við það umfang aðkeyptrar vinnu sem fyrirtækið sýnir fram á að sé nauðsynlegt af þessum ástæðum. Fyrirtækið skal rökstyðja þörf fyrir undanþáguna og umfang hennar í umsókn um staðfestingu verkefnis. Í ákvörðun Rannís skal tilgreina hvaða aðkeypta vinna fellur undir undanþáguna og það hlutfall sem heimilað er. Önnur skilyrði styrkhæfis aðkeyptrar vinnu samkvæmt greininni gilda óbreytt. Samanlagður styrkhæfur kostnaður fyrirtækis vegna aðkeyptrar rannsóknar- eða þróunarvinnu samkvæmt þessari og undanfarandi málsgrein má þó aldrei nema meira en 20% af hámarkskostnaði samkvæmt 1. mgr. á rekstrarári. Heimild Rannís til undanþágu tekur ekki til þessa hámarks.

Ákvæði 7. mgr. 10. gr. orðast svo: Ráðherra skal í reglugerð setja nánari ákvæði um afmörkun og útreikning kostnaðar samkvæmt 1. mgr. sem og nánari ákvæði um mat á styrkhæfi aðkeyptrar rannsóknar- og þróunarvinnu, þar á meðal um kröfur til samninga, verðlagningu og skilmála sem eru sambærileg því sem almennt gerist í viðskiptum milli ótengdra aðila við sambærilegar aðstæður, tengsl vinnunnar við staðfest verkefni og skráningu og sönnun kostnaðar.

10. gr.

Gildistaka:

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 2027. Ákvæði 9. gr. koma fyrst til framkvæmda við álagningu opinberra gjalda árið 2028 vegna kostnaðar sem fellur til á tekjuárinu 2027 vegna umsókna fyrir ný verkefni.

Ákvæði 7. gr. koma fyrst til framkvæmda við meðferð umsókna sem lagðar eru fram vegna umsóknarfrests 1. október 2027 og síðari umsóknarfresta. Um meðferð umsókna vegna fyrri umsóknarfresta fer samkvæmt eldri ákvæðum þótt þær séu afgreiddar síðar.

Þrátt fyrir ákvæði 7. gr. heldur 1. mgr. 8. gr. laga nr. 152/2009, eins og ákvæðið var fyrir gildistöku laga þessara, gildi sínu til og með 31. desember 2027.

Ákvæði til bráðabirgða verða svohljóðandi:

I.

Um styrkhæfi rannsóknar- og þróunarkostnaðar sem fellur til fyrir 1. janúar 2027, fjárhæð skattfrádráttar og önnur efnisleg skilyrði stuðnings fer eftir ákvæðum laga nr. 152/2009 eins og þau voru fyrir gildistöku laga þessara. Sama gildir um framtal, álagningu, greiðslu skattfrádráttar, endurákvörðun, endurgreiðslu, álag og refsingu vegna slíks kostnaðar, þótt framtalsskil, málsmeðferð eða ákvörðun fari fram eftir gildistöku laga þessara.

II.

Þrátt fyrir 5.–8. gr. laga þessara fer um umsóknir um staðfestingu eða framlengingu staðfestingar sem bárust Rannís innan lögmæltra fresta fyrir gildistöku laga þessara eftir ákvæðum laga nr. 152/2009 eins og þau voru fyrir gildistöku laga þessara. Sama gildir um mat á umsóknunum, afgreiðslu þeirra og skilyrði og gildistíma staðfestingar sem veitt er á grundvelli þeirra.

III.

Staðfesting rannsóknar- eða þróunarverkefnis sem veitt hefur verið til tveggja ára samkvæmt 2. mgr. 9. gr. laga nr. 152/2009, eins og ákvæðið var fyrir gildistöku laga þessara, heldur gildi sínu út þann tíma sem hún tekur til. Sama gildir um tveggja ára staðfestingu sem veitt er eftir gildistöku laga þessara á grundvelli umsóknar sem fellur undir II. ákvæði til

bráðabirgða. Fyrirtæki sem nýtur slíkrar staðfestingar skal vegna rekstrarára frá og með árinu 2027 skila framvinduskýrslu samkvæmt 1. mgr. 9. gr. laga nr. 152/2009, eins og ákvæðinu er breytt með 8. gr. laga þessara.

IV.

Ákvæði 5. gr. laga þessara koma til framkvæmda vegna umsókna um staðfestingu rannsóknar- eða þróunarverkefna vegna rekstrarársins 2028. Þrátt fyrir ákvæði 5. gr. laga þessa gilda umsóknarfrestir gildandi laga um umsóknir vegna rannsókna- og þróunarverkefna vegna rekstrarársins 2027.

V.

Þrátt fyrir IV. ákvæði til bráðabirgða getur fyrirtæki sem hefur hlotið staðfestingu rannsóknar- eða þróunarverkefnis vegna ársins 2026 en ekki vegna ársins 2027 lagt fram nýja umsókn um staðfestingu vegna áframhaldandi framkvæmdar sama verkefnis á rekstrarárinu 2027 eigi síðar en 1. apríl 2027. Um umsóknina fer samkvæmt ákvæðum laga nr. 152/2009, eins og þeim er breytt með lögum þessum. Um málsmeðferð umsóknarinnar fer þó samkvæmt 8. gr. laga nr. 152/2009 eins og hún var fyrir gildistöku laga þessara.

VI.

Ákvæði 6. og 8. gr. laga þessara taka til beiðna um breytingu á staðfestu verkefni eða verk- og kostnaðaráætlun þess sem berast eftir gildistöku laga þessara og til eftirlits og ákvarðana um afturköllun sem fara fram eða eru teknar eftir gildistöku. Þetta gildir þótt verkefnið hafi upphaflega hlotið staðfestingu samkvæmt eldri ákvæðum laganna.

VII.

Reglugerðir sem settar hafa verið samkvæmt lögum nr. 152/2009 halda gildi sínu að því marki sem þær samrýmast lögum þessum þar til nýjar reglugerðir hafa verið settar.

VIII.

Ákvæði laga nr. 152/2009, eins og þeim er breytt með lögum þessum, skulu endurskoðuð eigi síðar en 1. janúar 2032.

Greinargerð.

1. Inngangur.

Frumvarp þetta er samið í fjármála- og efnahagsráðuneytinu af starfshópi skipuðum fulltrúum þess og menningar-, nýsköpunar- og háskólaráðuneytisins. Það felur í sér endurskoðun á helstu efnis- og málsmeðferðarreglum laga nr. 152/2009, um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki.

Endurskoðunin byggist meðal annars á reynslu af framkvæmd laganna, þróun rannsóknar- og þróunarstarfs fyrirtækja og sjónarmiðum sem fram hafa komið við fyrri breytingar á lögnum og í samráði við stjórnvöld og hagsmunaaðila.

Markmið frumvarpsins er að þróa stuðningskerfið til framtíðar þannig að það styðji með markvissum hætti við rannsóknar- og þróunarstarf fyrirtækja og stuðli að samfélagslegum og efnahagslegum ávinningi hér á landi. Þar er meðal annars horft til aukinnar verðmætasköpunar, þekkingaruppbyggingar, bættrar samkeppnishæfni atvinnulífs og fjölgunar sérfræðistarfa. Áhersla er lögð á að stuðningurinn beinist að afmörkuðum rannsóknar- eða þróunarverkefnum og að fyrirtæki sem njóta hans annist stjórn verkefnanna, beri faglega ábyrgð og fjárhagslega áhættu af framkvæmd þeirra og hafi rétt til að nýta niðurstöðurnar eða njóta annars efnahagslegs ávinnings af þeim.

Með frumvarpinu eru lagðar til breytingar á heiti, markmiði og gildissviði laganna og orðskýringar þeirra endurskoðaðar. Lagt er til að lögin beri heitið lög um stuðning við rannsóknar- og þróunarverkefni fyrirtækja og að hugtakið fyrirtæki komi í stað hugtaksins nýsköpunarfyrirtæki. Breytingunum er ætlað að endurspegla verkefnamiðað eðli stuðningskerfisins. Réttur til stuðnings byggist á því að fyrirtæki sé eigandi rannsóknar- eða þróunarverkefnis sem uppfyllir skilyrði laganna og uppfylli sjálft önnur skilyrði þeirra. Fyrirtæki í ólíkum atvinnugreinum geta því notið stuðnings vegna slíkra verkefna.

Við mótnun ákvæðanna hefur, eftir því sem við á, verið tekið mið af reglugerð framkvæmdastjórnarinnar (ESB) nr. 651/2014, almennu hópundanþágureglugerðinni (GBER), eins og hún hefur verið tekin upp í EES-samninginn, og viðurkenndum alþjóðlegum viðmiðum um rannsóknir og þróun, einkum Frascati-handbók OECD. Viðmið um fyrirtæki í fjárhagsvanda verða áfram útfærð nánar í reglugerð með hliðsjón af viðeigandi reglum GBER. Þótt hugtakið nýsköpunarfyrirtæki verði ekki lengur almennt hugtak laganna getur verið þörf á að skilgreina það sérstaklega í reglugerð vegna tiltekinna sérreglna um ríkisaðstoð. Þar er meðal annars horft til yfirstandandi endurskoðunar GBER og mögulegra sérreglna um stuðning við ung nýsköpunarfyrirtæki. Nánari útfærsla þarf að taka mið af endanlegum reglum og upptöku þeirra í EES-samninginn.

Lagt er til að umsóknarfrestir verði tveir og að sá fyrri verði áður en rekstrarár verkefnis hefst. Með þeim hætti er fyrirsjáanleiki fyrir fyrirtæki aukinn þannig að þau viti við upphaf verkefnis hvort það uppfylli skilyrði fyrir stuðning ásamt því að hvatningaráhrif stuðningskerfisins eru aukin. Einnig er lagt til að staðfesting verkefnis geti gilt í eitt til fjögur rekstrarár eftir því hvenær sótt er um og að undangengnu mati Rannís. Skýrt er kveðið á um heimild til að staðfesta verkefni í heild eða að hluta, árleg skil framvinduskýrslna vegna verkefna með staðfestingu til fleiri en eins árs og nýjar umsóknir vegna áframhaldandi framkvæmdar verkefna eftir lok gildistíma fyrri staðfestingar. Þá er málsmeðferð Rannís endurskoðuð og umsækjendum veitt heimild til að krefjast endurmats á synjun sem byggist á því að verkefni eða afmarkaðir verkþættir þess teljist ekki rannsóknir eða þróun. Við endurmatið skal afla álits óháðra sérfræðinga áður en Rannís tekur nýja og rökstudda ákvörðun.

Jafnframt er lagt til að styrkhæfur rannsóknar- og þróunarkostnaður verði afmarkaður nánar með upptalningu kostnaðarflokka í lögunum. Skýrari skilyrði eru sett um tengsl launakostnaðar við verkefni og skráningu vinnu. Kostnaður vegna aðkeyptrar rannsóknar- eða þróunarvinnu er að jafnaði takmarkaður við tiltekið hlutfall af styrkhæfum kostnaði hvers verkefnis, auk árlegs heildarhámarks hjá fyrirtæki. Rannís getur þó heimilað hærri hlutfall fyrir hvert verkefni að uppfylltum sérstökum skilyrðum, en þó aldrei umfram heildarhámark fyrir fyrirtækið. Þá er sett hámark á annan fastan kostnað og rekstrarkostnað miðað við styrkhæfan launakostnað verkefnisins. Efnis- og birgðakostnaður og kostnaður vegna sambærilegra aðfanga sem fellur til beint vegna verkefnisins er sérstakur kostnaðarliður og fellur utan þess hámarks. Áréttað er að sama kostnað megi ekki telja fram oftari en einu sinni.

Breytingunum er í heild ætlað að auka skýrleika og fyrirsjáanleika, bæta framkvæmd og eftirlit og tryggja að skattalegur stuðningur nýtist vegna verkefna sem fela í sér raunverulegt rannsóknar- eða þróunarstarf. Jafnframt er leitast við að draga úr óþarfa stjórnsýslubyrði án þess að slaka á skilyrðum stuðnings eða þeim kröfum sem leiða af reglum EES-samningsins um ríkisaðstoð.

2. Tilefni og nauðsyn lagasetningar.

Lög nr. 152/2009, um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki, hafa frá gildistöku sinni verið mikilvægur þáttur í stuðningi hins opinbera við rannsóknar- og þróunarstarf fyrirtækja. Stuðningskerfið hefur tekið breytingum á undanförunum árum, meðal annars vegna þróunar atvinnulífsins, breytinga á reglum um ríkisaðstoð og reynslu fyrirtækja og stjórnvalda af framkvæmd laganna. Tilefni frumvarpsins er þörf á að skýra grundvallarskilyrði stuðningsins, samræma ákvæði laganna og laga framkvæmd kerfisins að eðli og þróun rannsóknar- og þróunarverkefna.

Endurskoðunin tekur meðal annars til gildissviðs laganna, hugtakanotkunar, eignarhalds verkefna, skilyrða staðfestingar, umsóknarfresta, gildistíma staðfestingar og eftirfylgni með verkefnum. Þá er lagt til að styrkhæfur kostnaður verði afmarkaður nánar og umsækjendum veitt sérstök heimild til að krefjast endurmats á faglegu mati Rannís. Markmiðið er að auka skýrleika og fyrirsjáanleika, styrkja réttaröryggi umsækjenda og tryggja að stuðningur nýtist vegna verkefna sem fela í sér raunverulegt rannsóknar- eða þróunarstarf.

Stuðningskerfið er verkefnamiðað. Réttur til stuðnings byggist á því að fyrirtæki sé eigandi rannsóknar- eða þróunarverkefnis sem uppfyllir skilyrði laganna og uppfylli sjálft önnur skilyrði þeirra. Lagt er því til að hugtakið fyrirtæki komi í stað hugtaksins nýsköpunarfyrirtæki og heiti laganna verði breytt til samræmis. Með því er skýrar lýst að fyrirtæki í ólíkum atvinnugreinum geta notið stuðnings vegna verkefna sem uppfylla skilyrðin. Ekki er um efnisbreytingu að ræða heldur er heiti laganna fært til samræmis við lagaákvæði og framkvæmd.

Við endurskoðunina hefur sérstaklega verið horft til þess hvernig afmarka eigi eignarhald verkefnis. Fyrirtæki sem nýtur stuðnings þarf að annast stjórn verkefnisins, bera faglega ábyrgð og fjárhagslega áhættu af framkvæmd þess og hafa rétt til að nýta niðurstöðurnar eða njóta annars efnahagslegs ávinnings af þeim. Formlegt eignarhald hugverkaréttinda ræður ekki eitt úrslitum. Á hinn bóginn nægir réttur til venjulegs endurgjalds fyrir vinnu eða þjónustu ekki einn og sér til þess að fyrirtæki teljist eigandi verkefnis. Skýrari afmörkun er mikilvæg til að greina eigin rannsóknar- og þróunarstarf fyrirtækis frá þjónustu sem það veitir vegna verkefnis annars aðila.

Jafnframt er þörf á að skýra hlutverk Rannís og ríkisskattstjóra við framkvæmd stuðningskerfisins. Rannís leggur faglegt mat á hvort verkefni eða einstakir verkþættir þess teljist rannsóknir eða þróun og uppfylli skilyrði staðfestingar. Stofnunin getur staðfest verkefni í heild eða að hluta og afmarkað þær tegundir fyrirhugaðs kostnaðar sem staðfestingin tekur til. Ríkisskattstjóri ákvarðar skattfrádráttinn og metur meðal annars hvort kostnaður hafi í raun fallið til, fjárhæð hans, tengsl hans við verkefnið og hvort fullnægjandi gögn liggi fyrir. Staðfesting Rannís felur því ekki í sér endanlega ákvörðun um fjárhæð styrkhæfs kostnaðar eða skattfrádráttar.

Rannsóknar- og þróunarverkefni standa oft yfir í fleiri en eitt rekstrarár. Þau taka jafnframt breytingum eftir því sem þekking verður til og niðurstöður rannsókna, prófana og tilrauna liggja fyrir. Árlegar umsóknir vegna sömu verkefna geta því skapað endurtekna stjórnsýslu fyrir fyrirtæki og Rannís. Lagt er til að fyrirtæki geti sótt um fyrir upphaf rekstrarárs og fengið staðfestingu til eins til fjögurra rekstrarára að undangengnu mati Rannís. Einnig verði unnt að sækja um á rekstrarárinu, en slík staðfesting gildi í eitt rekstrarár. Fyrirtæki sem fær staðfestingu til fleiri en eins árs skal árlega skila framvinduskýrslu. Með því er leitast við að draga úr endurteknum umsóknum og viðhalda jafnframt reglulegri eftirfylgni.

Rannsóknar- og þróunarverkefni standa oft yfir í fleiri en eitt rekstrarár. Þau taka jafnframt breytingum eftir því sem þekking verður til og niðurstöður rannsókna, prófana og tilrauna liggja fyrir. Árlegar umsóknir vegna sömu verkefna geta því skapað endurtekna stjórnsýslu fyrir fyrirtæki og Rannís. Lagt er til að fyrirtæki geti sótt um fyrir upphaf rekstrarárs og fengið staðfestingu til eins til fjögurra rekstrarára að undangengnu mati Rannís. Einnig verði unnt að sækja um á rekstrarárinu, en slík staðfesting gildi í eitt rekstrarár. Fyrirtæki sem fær staðfestingu til fleiri en eins árs skal árlega skila framvinduskýrslu. Með því er leitast við að draga úr endurteknum umsóknum og viðhalda jafnframt reglulegri eftirfylgni.

Þegar óskað er eftir áframhaldandi staðfestingu eftir lok gildistíma fyrri ákvörðunar skal leggja fram nýja umsókn. Hún verður metin sjálfstætt á grundvelli skilyrða laganna, meðal annars með hliðsjón af fyrri framvindu og niðurstöðum og þeirri vinnu sem fyrirhuguð er. Umsóknir vegna áframhaldandi framkvæmdar sama verkefnis verða tengdar við skráningu og eftirfylgni Rannís. Þannig verður unnt að fylgja verkefninu yfir lengri tíma án þess að ný staðfesting sé sjálfvirk framlenging fyrri ákvörðunar.

Þá er lagt til að styrkhæfur rannsóknar- og þróunarkostnaður verði afmarkaður með upptalningu kostnaðarflokka í lögunum. Upptalningin tekur til launa og launatengdra gjalda, aðkeyptar rannsóknar- eða þróunarvinnu, þekkingar, einkaleyfa, ráðgjafar og sambærilegrar þjónustu, svo og annars fasts kostnaðar og rekstrarkostnaðar sem fellur til beint vegna verkefnis. Ekki er gert ráð fyrir fyrningum tækja, búnaðar eða bygginga sem sérstökum styrkhæfum kostnaðarflokkum. Breytingarnar fela því bæði í sér skýrari reglur og efnislega afmörkun þess kostnaðar sem stuðningskerfið tekur til.

Áhersla er lögð á tengsl launakostnaðar við framkvæmd verkefnis og sannanlega skráningu vinnu. Laun vegna almennrar stjórnunar eða rekstrar fyrirtækisins teljast ekki styrkhæf, en vinni stjórnandi sjálfur við verkefnið getur kostnaður vegna þeirrar vinnu talist styrkhæfur að því marki sem hún er aðgreind og skjalfest. Þá er lagt til að annar fastur kostnaður og rekstrarkostnaður, að undanskildum efnis- og birgðakostnaði og kostnaði vegna sambærilegra aðfanga, verði að hámarki 20% af styrkhæfum launakostnaði vegna sama verkefnis á rekstrarárinu. Um er að ræða hámark á raunverulegan kostnað en ekki reiknað álag á launakostnað. Efnis- og birgðakostnaður og kostnaður vegna sambærilegra aðfanga sem fellur til beint vegna verkefnisins er sérstakur kostnaðarliður utan þessa hámarks. Kostnaður samkvæmt báðum liðum skal uppfylla skilyrði laganna um nauðsyn og rekjanleika og er áfram háður almennum kostnaðarhámarki laganna.

Aðkeypt rannsóknar- eða þróunarvinna getur verið nauðsynleg vegna sérhæfingar, tækniþekkingar eða aðstöðu sem fyrirtæki hefur ekki sjálft yfir að ráða. Lagt er til að styrkhæfur kostnaður vegna slíkrar vinnu nemi að jafnaði ekki meira en 20% af heildarstyrkhæfum kostnaði hvers verkefnis á rekstrarárinu. Rannís verði þó heimilt við staðfestingu verkefnis að hækka hlutfallið í allt að 80% ef fyrirtæki sýnir fram á að vinnan sé nauðsynleg og því sé ekki unnt að afla tilskilinnar sérþekkingar eða fá aðgang að nauðsynlegum tækjum, búnaði eða aðstöðu innan eigin fyrirtækis. Undanþágan takmarkist við það umfang aðkeyptar vinnu sem fyrirtækið sýnir fram á að sé nauðsynlegt af þessum ástæðum og getur tekið til vinnu sem keypt er hér á landi eða erlendis, að uppfylltum öðrum skilyrðum 9.gr. Nánar er fjallað um þessi skilyrði í athugasemdum við 9. gr. frumvarpsins.

Einnig er þörf á að tryggja að sami kostnaður eða kostnaður vegna sama vinnuframlags verði ekki lagður oftast en einu sinni til grundvallar stuðningi. Þetta á bæði við um meðferð kostnaðar hjá fyrirtæki og verkaskiptingu milli eiganda verkefnis og þjónustuveitanda. Kostnaður kaupanda vegna aðkeyptar vinnu getur talist styrkhæfur að uppfylltum skilyrðum

laganna, en vinna þjónustuveitanda að verkefni kaupandans skapar ekki sjálfstæðan rétt til stuðnings vegna sama verkefnis.

Með frumvarpinu er jafnframt brugðist við þörf fyrir sérstakt úrræði til endurmats á faglegri synjun Rannís. Umsækjandi getur krafist endurmats að því marki sem synjun byggist á því að verkefni eða afmarkaðir verkþættir þess teljist ekki rannsóknir eða þróun. Við endurmatið skal afla skriflegs og rökstudds álits tveggja óháðra sérfræðinga utan stofnunarinnar áður en Rannís tekur nýja ákvörðun. Rannís skal taka rökstudda afstöðu til sérfræðiálitanna og gera sérstaklega grein fyrir ástæðum þess ef niðurstaða stofnunarinnar vikur frá samhljóða niðurstöðu þeirra. Úrræðinu er ætlað að styrkja réttaröryggi og faglegan grundvöll ákvarðana. Ákvarðanir Rannís verða áfram endanlegar á stjórnsýslustigi.

Við undirbúning frumvarpsins hefur meðal annars verið byggt á reynslu Rannís og ríkisskattstjóra af framkvæmd laganna, niðurstöðum úttekta á stuðningskerfinu og sjónarmiðum fyrirtækja og annarra hagsmunaaðila. Þá hefur verið tekið mið af umsögnum og ábendingum við fyrri breytingar á lögnum og umfjöllun efnahags- og viðskiptanefndar Alþingis. Jafnframt hefur verið horft til alþjóðlegra viðmiða um rannsóknir og þróun og fyrirkomulags sambærilegra stuðningskerfa í nágrannaríkjum Íslands.

Við mat á nauðsyn lagasetningar var litið til þess hvort markmiðum endurskoðunarinnar yrði náð með breytingum á reglugerð eða stjórnsýsluframkvæmd. Sá kostur var ekki talinn fullnægjandi. Margar breytinganna varða grundvallarskilyrði stuðnings, réttindi og skyldur fyrirtækja og valdheimildir stjórnvalda. Þetta á meðal annars við um skilyrði staðfestingar, umsóknarfresti, staðfestingu að hluta, gildistíma staðfestingar, afmörkun styrkhæfs kostnaðar og heimild til endurmats. Þessi atriði þurfa að eiga sér skýra stoð í lögum. Stefnt er að því að endurskoða reglugerð nr. 758/2011, um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki, til samræmis við breytingarnar verði frumvarpið að lögum.

Sá valkostur að halda lögnum óbreyttum var heldur ekki talinn fullnægjandi. Hann myndi ekki leysa þá þörf sem hefur komið fram fyrir skýrari skilyrði, samræmdari meðferð kostnaðar, sveigjanlegri gildistíma staðfestingar og sérstakt úrræði til endurmats á faglegum synjunum. Ekki var hins vegar talið nauðsynlegt að setja ný heildarlög. Grundvallaruppbygging stuðningskerfisins stendur áfram: Rannís staðfestir rannsóknar- eða þróunarverkefni og ríkisskattstjóri ákvarðar skattfrádrátt á grundvelli styrkhæfs kostnaðar. Markmiðum endurskoðunarinnar verður því náð með breytingum á gildandi lögum.

Frumvarpið felur ekki í sér innleiðingu tiltekinna EES-gerðar. Stuðningur samkvæmt lögnum felur hins vegar í sér ríkisaðstoð í skilningi 61. gr. EES-samningsins. Við undirbúning frumvarpsins hefur því verið tekið mið af skilyrðum reglugerðar framkvæmdastjórnarinnar (ESB) nr. 651/2014, almennu hópundanþágureglugerðarinnar (GBER), eins og hún hefur verið tekin upp í EES-samninginn. Þar er meðal annars um að ræða reglur um hvatningaráhrif, fyrirtæki í fjárhagsvanda, úppfylltar endurgreiðslukröfur, rannsóknar- og þróunarstarfsemi, styrkhæfa kostnaðarflokka, stuðningshlutföll og uppsöfnun opinbers stuðnings. Sú afmörkun styrkhæfs kostnaðar og þau hlutfallshámörk sem lögð eru til í frumvarpinu fela í sér útfærslu stuðningskerfisins innan þess svigrúms sem GBER veitir.

Almenna hópundanþágureglugerðin er nú til endurskoðunar hjá framkvæmdastjórn Evrópusambandsins. Meðal fyrirhugaðra breytinga eru rýmri heimildir til stuðnings við ung nýsköpunarfyrirtæki sem annars féllu undir reglur um fyrirtæki í fjárhagsvanda. Verði slíkar breytingar samþykktar og teknar upp í EES-samninginn kann að vera ástæða til að meta hvort tilefni sé til að aðlagja íslenska stuðningskerfið að þeim. Í því sambandi kann að þurfa að skilgreina sérstaklega þann hóp fyrirtækja sem sérreglurnar taka til, þótt hugtakið nýsköpunarfyrirtæki sé ekki lengur notað sem almennt hugtak í lögnum.

3. Meginefni frumvarpsins.

Frumvarpið felur í sér endurskoðun á helstu efnis- og málsmeðferðarreglum laga nr. 152/2009, um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki. Grundvallaruppbygging stuðningskerfisins helst þó óbreytt. Rannís metur hvort verkefni uppfylli skilyrði laganna og tekur ákvörðun um staðfestingu þess. Ríkisskattstjóri ákvarðar hins vegar endanlega fjárhæð styrkhæfs kostnaðar og skattfrádráttar á grundvelli skattframtals, fylgigagna og annarra upplýsinga við álagningu.

Lagt er til að heiti laganna verði lög um stuðning við rannsóknar- og þróunarverkefni fyrirtækja. Breytingin endurspeglar þá áherslu að stuðningurinn beinist að afmörkuðum rannsóknar- eða þróunarverkefnum. Réttur fyrirtækis til stuðnings ræðst af því hvort verkefnið uppfyllir skilyrði laganna, stöðu fyrirtækisins sem eiganda þess, fjárhagslegri áhættu fyrirtækisins og styrkhæfum kostnaði vegna framkvæmdarinnar.

Markmið laganna er jafnframt skýrt nánar. Með skattalegum stuðningi við rannsóknar- og þróunarverkefni fyrirtækja er stefnt að samfélagslegum og efnahagslegum ávinningi hér á landi, svo sem aukinni verðmætasköpun, þekkingaruppbyggingu, bættri samkeppnishæfni atvinnulífs og fjölgun sérfræðistarfa. Breytingunum er ætlað að styðja við þessi markmið með skýrari afmörkun stuðnings, auknum fyrirsjáanleika og bættri framkvæmd.

3.1 Gildissvið og skilyrði fyrirtækja.

Gildissvið laganna er afmarkað við fyrirtæki sem teljast eigendur rannsóknar- eða þróunarverkefna, bera sjálf fjárhagslega áhættu af framkvæmd þeirra og hafa hlotið staðfestingu Rannís á verkefninum. Með fyrirtæki er átt við lögaðila skv. 1. og 3. tölul. 1. mgr. 2. gr. laga nr. 90/2003, um tekjuskatt, sem stundar atvinnustarfsemi.

Hugtakið fyrirtæki kemur í stað hugtaksins nýsköpunarfyrirtæki. Ekki er gerð sjálfstæð krafa um að rannsóknir eða þróun séu almennur eða viðvarandi þáttur í starfsemi fyrirtækisins. Réttur til stuðnings ræðst þess í stað af stöðu fyrirtækisins gagnvart því verkefni sem umsókn tekur til og því hvort verkefnið og framkvæmd þess uppfylla skilyrði laganna. Sérstök skilgreining á nýsköpunarfyrirtæki er því felld brott úr orðskýringum laganna.

Háskólar og opinberar stofnanir teljast ekki fyrirtæki í skilningi laganna. Þeir geta þó eftir sem áður tekið þátt í rannsóknar- og þróunarstarfi fyrirtækja, meðal annars sem seljendur aðkeyptrar rannsóknar- eða þróunarvinnu, að uppfylltum öðrum skilyrðum laganna.

Fyrirtæki sem er í fjárhagsvanda þegar ákvörðun um staðfestingu verkefnis er tekin fellur utan gildissviðs laganna. Sama gildir um fyrirtæki sem íslenska ríkið á útistandandi endurgreiðslukröfu á vegna ólögmætrar ríkisaðstoðar. Við mat á fjárhagsvanda skal jafnframt taka tillit til fjárhagsstöðu fyrirtækis sem fer með meirihlutaeignarhald eða stjórnunarleg yfirráð yfir umsækjanda.

Nánari afmörkun fjárhagsvanda í reglugerð þarf að samræmast þeim ríkisaðstoðarreglum sem gilda á Evrópska efnahagssvæðinu. Brottfall hugtaksins nýsköpunarfyrirtæki úr almennu gildissviði laganna útilokar ekki að hugtakið verði skilgreint í reglugerð ef þess verður þörf vegna sérstakra skilyrða samkvæmt þeim reglum. Slík skilgreining hefði aðeins þýðingu við beitingu þeirra sérstöku ríkisaðstoðarreglna sem hún tengdist. Hún fæli ekki í sér almenna kröfu um að fyrirtæki teldist nýsköpunarfyrirtæki til að eiga rétt á stuðningi samkvæmt lögnum.

3.2 Eigandi verkefnis og fjárhagsleg áhætta.

Eitt af meginatriðum frumvarpsins er skýrari afmörkun á því hvaða fyrirtæki telst eigandi rannsóknar- eða þróunarverkefnis og getur þar með átt rétt á stuðningi. Við matið verður horft

til raunverulegrar stöðu fyrirtækisins gagnvart verkefninu. Fyrirtækið, hinn íslenski lögaðili, þarf að annast stjórn þess, bera faglega ábyrgð á framkvæmdinni og fjárhagslega áhættu og hafa rétt til að nýta niðurstöðurnar í starfsemi sinni eða njóta annars efnahagslegs ávinnings af verkefninu.

Formlegt eignarhald hugverkaréttinda ræður ekki eitt úrslitum við matið. Réttur fyrirtækis til að nýta niðurstöður getur meðal annars byggst á samningi þótt hugverkaréttindi séu að hluta eða öllu leyti hjá öðrum aðila. Á hinn bóginn nægir réttur til venjulegs endurgjalds fyrir vinnu eða þjónustu ekki einn og sér til þess að fyrirtæki teljist eigandi verkefnis.

Markmiðið er að stuðningurinn renni til fyrirtækis sem stendur í reynd að verkefninu og ber ábyrgð og áhættu af framkvæmd þess ásamt því að stuðla að því að stuðningurinn miðist við verkefni sem fela í sér samfélagslegan og efnahagslegan ávinning hér á landi. Skilyrðin koma ekki í veg fyrir að eigandi verkefnis kaupi rannsóknar- eða þróunarvinnu eða aðra sérfræðiþjónustu af utanaðkomandi aðilum, enda uppfylli hann áfram skilyrði laganna um eignarhald verkefnis.

3.3 Orðskýringar og afmörkun rannsóknar- og þróunarverkefna.

Orðskýringar laganna eru endurskoðaðar til að skýra og samræma hugtakanotkun og afmarka þau fyrirtæki, verkefni og þann kostnað sem stuðningskerfið tekur til. Við mótun skilgreininganna hefur, eftir því sem við á, verið tekið mið af hugtökum reglugerðar framkvæmdastjórnarinnar (ESB) nr. 651/2014, eins og hún hefur verið tekin upp í EES-samninginn, og viðurkenndum alþjóðlegum viðmiðum um rannsóknir og þróun, einkum Frascati-handbók OECD.

Lagt er til að rannsóknar- og þróunarverkefni verði skilgreint sem afmarkað og markvisst verkefni sem byggist á skipulegri vinnu. Verkefnið skal miða að því að afla nýrrar þekkingar eða færni eða nýta, sameina eða þróa fyrirliggjandi þekkingu eða færni með nýjum hætti til að þróa nýjar eða endurbættar vörur, ferla eða þjónustu.

Verkefni getur meðal annars falist í rannsóknum, tilraunum, hönnun, gerð frumgerða eða tilraunakerfa, hugbúnaðarþróun, prófunum eða sannprófun. Upptalningin felur þó ekki í sér að slík starfsemi teljist sjálfkrafa rannsóknar- eða þróunarverkefni. Starfsemin þarf að vera til þess fallin að leysa viðfangsefni þar sem niðurstaðan eða leiðin að markmiðinu liggur ekki fyrir við upphaf verkefnis.

Reglubundnar eða venjubundnar breytingar, viðhald eða aðlögun á vörum, ferlum eða þjónustu teljast ekki rannsóknar- eða þróunarverkefni ein og sér, jafnvel þótt breytingarnar feli í sér endurbætur. Með þessari afmörkun er greint á milli rannsóknar- og þróunarstarfs og almennrar starfsemi fyrirtækja.

3.4 Umsóknir og umsóknarfrestir.

Umsókn um staðfestingu rannsóknar- eða þróunarverkefnis skal vera skrifleg og berast Rannís á því formi sem stofnunin ákveður. Lagt er til að umsóknarfrestir verði tveir. Umsókn skal berast eigi síðar en 1. október árið áður en rekstrarár verkefnis hefst eða eigi síðar en 1. apríl á rekstrarári verkefnis.

Fyrri umsóknarfresturinn gefur fyrirtækjum kost á að sækja um staðfestingu áður en það rekstrarár hefst sem umsóknin tekur til. Síðari fresturinn veitir svigrúm til að sækja um á rekstrarárinu sjálfu. Gildistími staðfestingar fer jafnframt eftir því hvort umsókn er lögð fram vegna umsóknarfrests 1. október eða 1. apríl, eins og nánar er rakið í kafla 3.6.

Í umsókn þarf að liggja fyrir grundvöllur til að meta hvort skilyrði staðfestingar séu uppfyllt. Þar skiptir meðal annars máli að markmið verkefnisins, óvissa, verkþættir, tímaáætlun, áfangar og viðskiptaáætlun séu skýrt skilgreind.

Tilgreina skal í umsókn og framvinduskýrslu hvers árs hvort fyrirtæki tengt umsækjanda hafi jafnframt lagt fram umsókn samkvæmt lögunum. Upplýsingaskyldunni er ætlað að styðja við framkvæmd reglna um samanlagðan kostnað tengdra fyrirtækja og lögbundið kostnaðarhámark.

3.5 Staðfesting verkefnis.

Rannís ákvarðar hvort verkefni hlýtur staðfestingu samkvæmt lögunum. Skilyrði staðfestingar er að verkefnið teljist rannsóknar- eða þróunarverkefni og að markmið þess, óvissa, helstu verkþættir, tímaáætlun, áfangar og viðskiptaáætlun séu skýrt skilgreind.

Jafnframt þarf starfsfólk fyrirtækisins að hafa sérfræðimenntun, þjálfun eða reynslu á þeim fagsviðum sem verkefnið byggist á. Umsækjandi þarf einnig að teljast eigandi verkefnisins og bera fjárhagslega áhættu af framkvæmd þess.

Lagt er til að Rannís geti staðfest verkefni í heild eða að hluta. Staðfesting að hluta getur tekið til einstakra verkþátta eða tiltekinna tegunda fyrirhugaðs kostnaðar sem samræmast skilyrðum laganna. Rannís er ekki heimilt að breyta umsókninni. Í ákvörðun um staðfestingu að hluta skal skýrt afmarka hvaða hlutar verkefnis og tegundir kostnaðar hljóta staðfestingu.

Heimildinni er ætlað að gera kleift að staðfesta þá hluta verkefnis sem uppfylla skilyrði laganna þótt aðrir hlutar þess geri það ekki. Staðfesting tegundar fyrirhugaðs kostnaðar felur ekki í sér endanlega ákvörðun um fjárhæð styrkhæfs kostnaðar eða skattfrádráttar. Sú ákvörðun er áfram í höndum ríkisskattstjóra við álagningu.

3.6 Gildistími staðfestingar og framvinduskýrslur.

Lagt er til að staðfesting verkefnis miðist við rekstrarár. Vegna umsókna sem lagðar eru fram vegna umsóknarfrests 1. október getur staðfesting gilt í eitt til fjögur rekstrarár, en vegna umsókna sem lagðar eru fram vegna umsóknarfrests 1. apríl getur hún gilt í eitt rekstrarár. Í ákvörðun Rannís skal tilgreina þau rekstrarár sem staðfestingin tekur til.

Fyrirtæki sem hefur hlotið staðfestingu til fleiri en eins rekstrarárs skal árlega skila Rannís framvinduskýrslu eigi síðar en 1. febrúar eftir að rekstrarári lýkur og, eftir því sem við á, uppfærðri kostnaðaráætlun. Í skýrslunni skal gera grein fyrir framvindu verkefnisins, þeim áföngum sem náðst hafa og verulegum breytingum á forsendum þess eða framkvæmd. Skil framvinduskýrslu fela ekki í sér nýja umsókn um staðfestingu.

Óski fyrirtæki eftir staðfestingu vegna áframhaldandi framkvæmdar verkefnis fyrir rekstrarár eftir lok gildistíma fyrri staðfestingar skal leggja fram nýja umsókn. Þar skal gera grein fyrir fyrri framvindu og niðurstöðum, áföngum sem náðst hafa, fyrirhugaðri áframhaldandi vinnu og breytingum á forsendum verkefnisins eða framkvæmd þess. Umsóknin skal metin sjálfstætt samkvæmt skilyrðum laganna.

Við mat á því hvort um áframhald sama verkefnis sé að ræða skal einkum líta til samhengis markmiða, óvissu og verkþátta og þess hvernig fyrirhuguð vinna byggist á fyrri framvindu og niðurstöðum. Umsóknir vegna sama verkefnis skulu tengdar við skráningu og eftirfylgni Rannís. Fjögurra rekstrarára hámarkið tekur til hverrar staðfestingar en felur ekki í sér að sama verkefni geti aldrei hlotið staðfestingu til lengri tíma á grundvelli nýrrar umsóknar.

Ráðherra skal setja nánari ákvæði í reglugerð um ákvörðun gildistíma staðfestingar og efni, form og skil framvinduskýrslna.

3.7 Afturköllun staðfestingar og eftirlit.

Áfram verður Rannís heimilt að afturkalla staðfestingu ef umsókn um verkefni byggðist á röngum og villandi upplýsingum þannig að staðfesting hefði ekki verið veitt ef réttar upplýsingar hefðu legið fyrir. Afturköllun getur tekið til yfirstandandi tekjuárs og síðustu tveggja tekjuára.

Rannís verður heimilt að krefjast upplýsinga og gagna, á því formi sem stofnunin óskar, til að meta hvort skilyrði afturköllunar séu uppfyllt. Upplýsingaöflunin styður við eftirlit með því að staðfesting hafi verið veitt á réttum grundvelli.

Ráðherra skal setja nánari ákvæði í reglugerð um mat á umsóknum, tilkynningar um breytingar á verkefnum, gagnaöflun og framkvæmd eftirlits. Ákvæði um framvinduskýrslur eru hins vegar samankomin í þeirri grein sem fjallar um gildistíma staðfestingar og áframhaldandi framkvæmd verkefna.

3.8 Samstarfsverkefni.

Ekki eru lagðar til efnislegar breytingar á reglum laganna um samstarfsverkefni. Áfram geta tvö eða fleiri ótengd fyrirtæki staðið saman að rannsóknar- eða þróunarverkefni og notið skattfrádráttar vegna þess að uppfylltum skilyrðum laganna.

Upplýsingar um alla þátttakendur og áætlaða hlutdeild hvers þeirra í rannsóknar- og þróunarkostnaði skulu koma fram í umsókn og samningur þátttakenda um samstarfsverkefnið liggja henni til grundvallar. Hvert fyrirtæki þarf að uppfylla þau skilyrði sem eiga við um rétt þess til stuðnings og kostnað sem það telur fram vegna verkefnisins.

3.9 Styrkhæfur rannsóknar- og þróunarkostnaður.

Með frumvarpinu eru kostnaðarflokkar sem geta talist styrkhæfir tilgreindir í lögnum sjálfum. Kostnaður þarf að hafa verið stofnaður vegna framkvæmdar staðfests rannsóknar- eða þróunarverkefnis, falla undir kostnaðarflokka laganna og vera nauðsynlegur og rekjanlegur með skýrum og sannanlegum hætti til verkefnisins eða tiltekins hluta þess. Kostnaður sem jafnframt tengist annarri starfsemi telst aðeins styrkhæfur í því hlutfalli sem svarar til skjalfestrar notkunar við verkefnið.

Lagt er til að kostnaðarflokkarnir verði fjórir. Þeir taka til launa og launatengdra gjalda, aðkeyptar rannsóknar- eða þróunarvinnu, þekkingar, einkaleyfa og tiltekinnar sérfræðipjónustu, annars fasts kostnaðar og rekstrarkostnaðar sem fellur til beint vegna verkefnisins ásamt efnis- og birgðakostnaði. Flokkarnir byggjast á a-, d- og e-lið 3. mgr. 25. gr. reglugerðar framkvæmdastjórnarinnar (ESB) nr. 651/2014. Ekki er gert ráð fyrir sérstökum kostnaðarflokkum vegna tækja og búnaðar eða bygginga og lands samkvæmt b- og c-lið sömu málsgreinar.

Laun og launatengd gjöld geta talist styrkhæf að því marki sem starfsmenn vinna beint við staðfest verkefni og vinnan er skráð með sannanlegum hætti. Laun vegna almennrar stjórnunar eða rekstrar fyrirtækisins, þar á meðal laun framkvæmdastjóra vegna slíkra starfa, teljast ekki styrkhæf. Vinni stjórnandi sjálfur við verkefnið getur kostnaður vegna þeirrar vinnu þó talist styrkhæfur að því marki sem hún er aðgreind og skjalfest. Sama launakostnað má ekki telja fram oftari en einu sinni.

Annar fastur kostnaður og rekstrarkostnaður getur talist styrkhæfur ef hann fellur til beint vegna verkefnisins, að undanskildum kostnaði sem fellur undir sérstakan flokk efnis- og birgðakostnaðar og sambærilegra aðfanga. Samanlagður styrkhæfur kostnaður í flokki annars fasts kostnaðar og rekstrarkostnaðar má ekki nema meira en 20% af styrkhæfum launakostnaði

vegna sama verkefnis á rekstrarárinu. Hámarkið miðast við raunverulegan kostnað og felur ekki í sér reiknað álag á launakostnað.

Reglan felur í sér hámark á sannanlegum kostnaði en ekki heimild til að bæta sjálfkrafa 20% álagi við launakostnað. Kostnaðurinn þarf að uppfylla almenn skilyrði styrkhæfis og ekki má telja hann jafnframt fram samkvæmt öðrum ákvæðum greinarinnar. Með því að tengja hámarkið við launakostnað er jafnframt lögð áhersla á framkvæmd verkefna með starfsfólki fyrirtækjanna.

Efnis- og birgðakostnaður og kostnaður vegna sambærilegra aðfanga getur talist styrkhæfur ef hann fellur til beint vegna verkefnisins. Sá kostnaður fellur utan framangreinds 20% hámarks en er áfram háður almennu kostnaðarhámarki laganna. Kostnaður samkvæmt báðum flokkum skal uppfylla skilyrði laganna um nauðsyn og rekjanleika og sama kostnað má ekki telja fram oftár en einu sinni.

Kostnaður vegna fjármögnunar, sölu eða markaðssetningar telst ekki styrkhæfur. Sama gildir um almenna stjórnsýslu og annan almennan rekstur fyrirtækisins. Beinn og nauðsynlegur kostnaður vegna stjórnunar verkefnis eða viðbótarkostnaður vegna framkvæmdar þess getur þó talist styrkhæfur að uppfylltum skilyrðum viðkomandi kostnaðarflokks.

3.10 Aðkeypt rannsóknar- og þróunarvinna.

Lagt er til að reglur um aðkeypta rannsóknar- eða þróunarvinnu verði tengdar sérstaklega við þann kostnaðarflokk sem tekur til aðkeyptrar vinnu, þekkingar, einkaleyfa, ráðgjafar og sambærilegrar þjónustu. Verðlagning og skilmálar viðskiptanna skulu vera sambærileg því sem almennt gerist í viðskiptum milli ótengdra aðila við sambærilegar aðstæður.

Kostnaður vegna aðkeyptrar rannsóknar- eða þróunarvinnu er aðeins styrkhæfur þegar vinnan er hluti af staðfestu verkefni og keypt af ótengdu fyrirtæki, háskóla eða stofnun á Evrópska efnahagssvæðinu eða í ríki sem Ísland hefur gert tvísköttunar- eða upplýsingaskiptasamning við. Samkvæmt orðskýringum laganna getur aðkeypt rannsóknar- eða þróunarvinna einnig tekið til ráðgjafar og sambærilegrar sérfræðiþjónustu sem keypt er samkvæmt samningi vegna verkefnis.

Lagt er til að styrkhæfur kostnaður vegna slíkrar vinnu megi að jafnaði ekki nema meira en 20% af styrkhæfum kostnaði við viðkomandi verkefni á rekstrarárinu. Við útreikning hlutfallsins er sá hluti aðkeypta kostnaðarins sem telst styrkhæfur innifalinn í heildarkostnaðinum. Takmörkunin miðast þannig við endanlegan styrkhæfan kostnað verkefnisins en ekki kostnaðaráætlun eða aðkeyptan kostnað sem fellur utan stuðnings.

Þó er lagt til að Rannís geti við staðfestingu verkefnis heimilað að styrkhæfur kostnaður vegna aðkeyptrar rannsóknar- eða þróunarvinnu nemi allt að 80% af heildar styrkhæfum kostnaði verkefnisins á rekstrarárinu, að meðtöldum þeim hluta aðkeypta kostnaðarins sem telst styrkhæfur. Skilyrði undanþágunnar er að fyrirtækið sýni fram á að aðkeypta vinnan sé nauðsynleg vegna framkvæmdar verkefnisins og krefjist sérþekkingar, tækja, búnaðar eða aðstöðu sem fyrirtækið hefur ekki sjálft yfir að ráða og ekki sé raunhæft að það byggji upp eða afli til eigin nota vegna verkefnisins. Undanþágan getur tekið til vinnu sem keypt er á Evrópska efnahagssvæðinu eða í ríki sem Ísland hefur gert tvísköttunar- eða upplýsingaskiptasamning við. Hún skal takmarkast við það umfang aðkeyptrar vinnu sem fyrirtækið sýnir fram á að sé nauðsynlegt af þessum ástæðum.

Undanþágan getur tekið til aðkeyptrar rannsóknar- eða þróunarvinnu frá bæði innlendum og erlendum þjónustuveitendum. Önnur skilyrði styrkhæfis aðkeyptrar vinnu gilda áfram, þar á meðal um tengsl aðila og staðsetningu þjónustuveitanda. Rannís skal ákveða heimilað

hlutfall með hliðsjón af rökstuddri þörf verkefnisins. Fyrirtækið skal gera grein fyrir þörfinni og umfangi undanþágunnar í umsókn. Í ákvörðun stofnunarinnar skal tilgreina hvaða aðkeypta vinna fellur undir undanþáguna og það hlutfall sem heimilað er.

Samanlagður styrkhæfur kostnaður fyrirtækis vegna slíkrar vinnu má jafnframt ekki nema meira en 20% af hámarkskostnaði samkvæmt 1. mgr. 10. gr. á rekstrarárinu. Þetta heildarhámark gildir einnig þegar undanþágan er nýtt. Miðað við 1.100 m.kr. kostnaðarhámark getur aðkeyptur kostnaður því að hámarki numið 220 m.kr. á rekstrarári, að uppfylltu hlutfallspaki hvers verkefnis. Fjárhæðin er hámark kostnaðar sem getur myndað stofn til skattfrádráttar en ekki hámark skattfrádráttarins sjálfs.

3.11 Skattfrádráttur og tengd fyrirtæki.

Grundvallarreglur um hlutfall skattfrádráttar og árlegt kostnaðarhámark haldast óbreyttar. Fyrirtæki sem uppfyllir skilyrði laganna á rétt á sérstökum frádrætti frá álögðum tekjuskatti sem nemur 35% af styrkhæfum kostnaði hjá litlum og meðalstórum fyrirtækjum en 25% hjá stórum fyrirtækjum. Hámark kostnaðar til útreiknings skattfrádráttar er áfram 1.100 m.kr. á rekstrarári.

Við mat á stærð fyrirtækis skal miðað við 2. og 24. tölul. 2. gr. og I. viðauka reglugerðar framkvæmdastjórnarinnar (ESB) nr. 651/2014, eins og reglugerðin hefur verið tekin upp í EES-samninginn.

Ákvæði um samanlagðan kostnað tengdra fyrirtækja og skilgreining tengdra fyrirtækja haldast einnig óbreytt. Kostnaðarhámarkið tekur því áfram til samanlagðs kostnaðar fyrirtækja sem teljast tengd samkvæmt viðkomandi ákvæði 10. gr. og hafa sótt um skattfrádrátt. Sé samanlagður kostnaður umfram hámarkið skiptist frádrátturinn hlutfallslega milli fyrirtækjanna.

Viðmiðin um tengd fyrirtæki við beitingu kostnaðarhámarksins byggjast áfram á samstæðutengslum samkvæmt lögum um ársreikninga og beinu eða óbeinu meirihlutaeignarhaldi eða stjórnunarlegum yfirláttum. Þau eru aðgreind frá viðmiðum reglugerðar framkvæmdastjórnarinnar um mat á stærð fyrirtækja.

3.12 Upplýsingaskipti og málsmeðferð.

Áfram er kveðið á um heimild ríkisskattstjóra til að veita Rannís tiltækar upplýsingar um umsækjanda sem skipta máli við afgreiðslu umsóknar, samkvæmt beiðni eða að eigin frumkvæði. Heimildin tekur jafnframt til upplýsinga vegna eftirfylgni með staðfestum verkefnum og mats á því hvort forsendur hafi breyst. Þessi ákvæði eru óbreytt frá gildandi lögum.

Rannís skal áfram tilkynna ríkisskattstjóra um staðfest rannsóknar- eða þróunarverkefni og eigendur þeirra. Jafnframt er gert ráð fyrir að Rannís láti ríkisskattstjóra í té þær upplýsingar og gögn um staðfest verkefni sem nauðsynleg eru við framkvæmd skattfrádráttar og eftirlit með honum, þegar eftir þeim er leitað á grundvelli upplýsingaöflunarheimilda skattyfirvalda, sbr. einkum 94. gr. laga nr. 90/2003, um tekjuskatt.

3.13 Endurmat.

Lagt er til að umsækjandi geti krafist endurmats á synjun Rannís um staðfestingu verkefnis í heild eða að hluta, að því marki sem synjunin byggist á því að verkefnið eða afmarkaðir verkþættir þess teljist ekki rannsóknir eða þróun. Endurmatið tekur til hins faglega mats á eðli verkefnisins en ekki annarra skilyrða staðfestingar.

Krafa um endurmat skal vera skrifleg og berast Rannís innan þriggja mánaða frá því að umsækjanda var tilkynnt um ákvörðunina. Tilgreina skal hvaða atriði synjunarinnar sæta endurmati, kröfur umsækjanda og helstu málsástæður.

Við endurmat skal Rannís afla skriflegs og rökstudds álits tveggja óháðra sérfræðinga utan stofnunarinnar sem hafa menntun og reynslu á því vísindalega eða tæknilega sviði sem verkefnið tekur til. Um sérstakt hæfi þeirra fer samkvæmt II. kafla stjórnsýslulaga. Sérfræðingarnir skulu taka afstöðu til þess hvort verkefnið eða þeir verkþættir sem endurmatið tekur til uppfylli skilyrði laganna um að teljast rannsóknir eða þróun. Þeir geta skilað sameiginlegu áliti eða hvor sínu áliti.

Að loknu endurmati tekur Rannís nýja og rökstudda ákvörðun um þann þátt synjunarinnar sem sætti endurmati. Stofnunin getur staðfest fyrra mat sitt eða breytt því í heild eða að hluta. Í ákvörðuninni skal taka rökstudda afstöðu til sérfræðialitanna. Víki niðurstaða Rannís frá samhljóða niðurstöðu sérfræðinganna skal gera sérstaklega grein fyrir ástæðum þess. Ný ákvörðun skal að jafnaði tekin innan þriggja mánaða frá því að krafa um endurmat barst.

Fyrirkomulaginu er ætlað að styrkja faglegan grundvöll ákvarðana með aðkomu óháðra sérfræðinga. Ákvörðunarvaldið verður áfram hjá Rannís og ákvarðanir stofnunarinnar endanlegar á stjórnsýslustigi. Ráðherra skal setja nánari ákvæði í reglugerð um framkvæmd endurmats, val og hæfi sérfræðinga, skil og efni sérfræðialita og kostnað af sérfræðivinnu.

3.14 Gildistaka og aðlögun að nýjum reglum.

Lagt er til að lögin öðlist gildi 1. janúar 2027. Með sérstökum gildistöku- og bráðabirgðaákvæðum er afmarkað hvenær einstakar breytingar koma til framkvæmda og hvernig farið verður með umsóknir, staðfestingar og kostnað sem tengjast eldri reglum.

Breytt ákvæði um styrkhæfan kostnað koma fyrst til framkvæmda við álagningu opinberra gjalda árið 2028 vegna kostnaðar sem fellur til á tekjuárinu 2027 vegna nýrra verkefna. Um styrkhæfi kostnaðar sem fellur til fyrir 1. janúar 2027, fjárhæð skattfrádráttar og önnur efnisleg skilyrði stuðnings fer eftir eldri ákvæðum laganna. Sama gildir um skattalega meðferð þess kostnaðar þótt framtalsskil, málsmeðferð eða ákvörðun fari fram eftir gildistöku.

Ný ákvæði um málsmeðferð og endurmat koma fyrst til framkvæmda við meðferð umsókna sem lagðar eru fram vegna umsóknarfrests 1. október 2027 og síðari umsóknarfresta. Um meðferð umsókna vegna fyrri umsóknarfresta fer samkvæmt eldri ákvæðum þótt þær séu afgreiddar síðar. Tímamarkið miðast því við þann umsóknarfrest sem umsókn tilheyrir en ekki eingöngu við móttöku hennar eða dagsetningu ákvörðunar. Jafnframt er gert ráð fyrir að heimild Rannís til að kalla til ráðgefandi fagnefnd samkvæmt eldri ákvæðum laganna haldist til og með 31. desember 2027.

Um umsóknir um staðfestingu eða framlengingu staðfestingar sem bárust innan lögmæltra fresta fyrir gildistöku laganna fer eftir eldri ákvæðum um mat, afgreiðslu, skilyrði og gildistíma staðfestingar. Staðfestingar sem veittar hafa verið til tveggja ára halda gildi sínu út þann tíma sem þær taka til. Fyrirtæki sem njóta slíkra staðfestinga skulu þó skila árlegri framvinduskýrslu samkvæmt nýju ákvæðunum. Sama gildir um tveggja ára staðfestingar sem veittar eru eftir gildistöku á grundvelli umsókna sem bárust fyrir hana.

Breyttir umsóknarfrestir koma til framkvæmda vegna umsókna fyrir rekstrarárið 2028. Um umsóknir vegna rekstrarársins 2027 gilda eldri umsóknarfrestir. Jafnframt er gert ráð fyrir sérstakri heimild fyrir fyrirtæki sem hefur staðfestingu verkefnis vegna ársins 2026 en ekki ársins 2027 til að leggja fram nýja umsókn um áframhaldandi staðfestingu sama verkefnis eigi síðar en 1. apríl 2027.

Gert er ráð fyrir að ný ákvæði um staðfestingu og eftirfylgni taki eftir gildistöku einnig til beiðna um breytingar á áður staðfestum verkefnum eða verk- og kostnaðaráætlunum þeirra og til eftirlits og ákvarðana um afturköllun. Þannig verði unnt að fylgja eldri verkefnum eftir samkvæmt breyttum reglum án þess að upphafleg staðfesting þeirra falli sjálfkrafa niður.

Reglugerðir sem settar hafa verið samkvæmt lögunum halda gildi sínu að því marki sem þær samrýmast breyttum ákvæðum þar til nýjar reglugerðir hafa verið settar. Þá er lagt til að lögin verði endurskoðuð eigi síðar en 1. janúar 2032.

4. Samræmi við stjórnarskrá og alþjóðlegar skuldbindingar.

Frumvarpið varðar einkum ákvæði stjórnarskrár Lýðveldisins Íslands um skattlagningarvald, jafnræði, friðhelgi einkalífs, eignarrétt og rétt til að bera ákvarðanir stjórnvalda undir dómstóla. Ekki er talið að fyrirhugaðar breytingar fari gegn þessum ákvæðum.

Meginreglur stuðningskerfisins, þar á meðal skilyrði stuðnings, kostnaðarflokkar, hlutfallstakmarkanir, frádráttarhlutföll og kostnaðarhámark, eru ákveðnar í lögum. Reglugerðarheimildir taka til nánari útfærslu og framkvæmdar innan þeirra marka. Með því er tekið mið af kröfum 40. og 77. gr. stjórnarskrárinnar um að skattalegar reglur eigi sér fullnægjandi lagastoð.

Mismunandi frádráttarhlutföll eftir stærð fyrirtækja og afmörkun styrkhæfs kostnaðar byggjast á sjónarmiðum sem tengjast markmiðum stuðningskerfisins og ríkisaðstoðarreglum EES-samningsins. Skilyrði um eignarhald verkefnis, ábyrgð og fjárhagslega áhættu eiga að tryggja að stuðningur renni til fyrirtækja sem standa í reynd að rannsóknar- eða þróunarverkefnum.

Upplýsingaskipti Rannís og ríkisskattstjóra taka til upplýsinga sem skipta máli við afgreiðslu umsókna og eftirfylgni með staðfestum verkefnum. Við framkvæmd upplýsingaskiptanna skal gæta þagnarskyldu og, þegar um persónuupplýsingar er að ræða, reglna um persónuvernd, meðal annars um tilgang, nauðsyn og meðalhóf.

Áfram er gert ráð fyrir að Rannís geti afturkallað staðfestingu ef umsókn byggðist á röngum og villandi upplýsingum þannig að staðfesting hefði ekki verið veitt ef réttar upplýsingar hefðu legið fyrir. Eins og í gildandi lögum getur afturköllun tekið til yfirstandandi tekjuárs og síðustu tveggja tekjuára. Við beitingu heimildarinnar ber að gæta almennra reglna stjórnsýsluréttar, meðal annars um rannsókn máls, andmælarétt, meðalhóf og rökstuðning.

Fyrirhugað endurmat hjá Rannís, með aðkomu tveggja óháðra sérfræðinga utan stofnunarinnar, er ætlað að styrkja faglegan grundvöll ákvarðana og réttaröryggi umsækjenda. Ákvarðanir Rannís verða áfram endanlegar á stjórnsýslustigi. Það takmarkar ekki rétt til að bera lögmæti þeirra undir dómstóla, sbr. 60. og 70. gr. stjórnarskrárinnar.

Stuðningur samkvæmt lögunum telst ríkisaðstoð í skilningi 1. mgr. 61. gr. EES-samningsins. Frumvarpið felur ekki í sér innleiðingu sérstakrar EES-gerðar, en stuðningskerfið þarf að samræmast reglugerð framkvæmdastjórnarinnar (ESB) nr. 651/2014, um almenna hópundanþágu, eins og hún hefur verið tekin upp í EES-samninginn. Við framkvæmdina þarf meðal annars að gæta skilyrða um hvatningaráhrif, fjárhagsvanda, útistandandi endurgreiðslukröfur vegna ólögmætrar ríkisaðstoðar, styrkhæfan kostnað, stærð fyrirtækja, hámarksstyrkhlutföll og samanlagða ríkisaðstoð vegna sama kostnaðar.

Kostnaðarflokkar frumvarpsins byggjast á a-, d- og e-lið 3. mgr. 25. gr. reglugerðarinnar. Frumvarpið nýtir þó ekki allar heimildir hennar til stuðnings. Kostnaður vegna tækja og búnaðar og bygginga og lands samkvæmt b- og c-lið er ekki tekinn upp sem sérstakur styrkhæfur kostnaðarflokkur.

Takmörkun aðkeyptrar rannsóknar- eða þróunarvinnu að jafnaði við 20% af styrkhæfum kostnaði hvers verkefnis, ásamt heimild Rannís til að heimila allt að 80% hlutfall að uppfylltum sérstökum skilyrðum og árlegu heildarhámarki hjá fyrirtæki, er sjálfstæð afmörkun íslenska stuðningskerfisins. Heildarhámarkið gildir einnig þegar undanþágan er nýtt.

Sama gildir um takmörkun annars fasts kostnaðar og rekstrarkostnaðar við 20% af styrkhæfum launakostnaði sama verkefnis. Efnis- og birgðakostnaður og kostnaður vegna sambærilegra aðfanga er sérstakur kostnaðarliður utan þess hlutfallsþaks. Launatengda hámarkið tekur til sannanlegs, raunverulegs kostnaðar og felur ekki í sér sjálfkrafa álag samkvæmt einfölduðu kostnaðaraðferðinni sem e-liður 3. mgr. 25. gr. GBER heimilar.

5. Samráð.

Frumvarpið snertir fyrst og fremst fyrirtæki sem stunda rannsóknar- og þróunarstarf og njóta eða kunna að njóta stuðnings samkvæmt lögunum. Það varðar jafnframt Rannís og ríkisskattstjóra auk háskóla, rannsóknarstofnana og annarra aðila sem veita fyrirtækjum rannsóknar- og þróunarþjónustu eða taka með öðrum hætti þátt í verkefnum þeirra.

Við undirbúning frumvarpsins var haft samráð við Rannís, ríkisskattstjóra, hagsmunasamtök, fyrirtæki, fjárfesta og aðra hagsmunaaðila, s.s. vegna jafnréttis- og landsbyggðarsjónarmiða. Samráðið fór meðal annars fram á fundum og vinnustofum þar sem fjallað var um reynslu af framkvæmd gildandi laga og helstu álitafni við endurskoðun stuðningskerfisins.

Helstu viðfangsefni samráðsins voru gildissvið laganna, afmörkun rannsóknar- og þróunarverkefna, eignarhald verkefna og fjárhagsleg áhætta, umsóknarfrestir, gildistími staðfestingar, framvinduskýrslur og áframhaldandi framkvæmd verkefna. Jafnframt var fjallað um samstarfsverkefni, styrkhæfan kostnað og aðkeypta rannsóknar- eða þróunarvinnu, upplýsingaskipti stjórnvalda og leiðir til endurskoðunar ákvarðana Rannís.

Í samráðinu var einkum lögð áhersla á skýrleika og fyrirsjáanleika reglnanna og að þær tækju mið af mismunandi skipulagi rannsóknar- og þróunarstarfs. Fram komu sjónarmið um að mat á eignarhaldi verkefnis byggðist á raunverulegri stjórn, faglegri ábyrgð, fjárhagslegri áhættu og rétti til að nýta niðurstöður eða njóta annars efnahagslegs ávinnings af verkefninu. Þá var bent á mikilvægi þess að reglur um aðkeypta vinnu tækju mið af þörf fyrirtækja fyrir sérhæfða þekkingu og samstarf við utanaðkomandi aðila.

Áform um lagasetninguna og frummat á áhrifum hennar voru birt í samráðsgátt stjórnvalda 3. júlí 2026, sbr. mál nr. S-116/2026. Frestur til umsagna rann út 7. ágúst 2026 og bárust tíu umsagnir. Umsagnir bárust frá Samtökum frumkvöðla og hugsvitmannna, Emblu Medical hf., Deloitte Legal hf., Samtökum iðnaðarins, Háskóla Íslands, Verkfræðingafélagi Íslands, Kerecis ehf., Viðskiptaráði Íslands, Samtökum atvinnulífsins og Samorku. Almennnt var lýst stuðningi við markmið endurskoðunarinnar. Einkum var lögð áhersla á stöðugleika stuðningskerfisins, sveigjanlega umsóknarfresti, lengri gildistíma staðfestingar og skýra málsmeðferð með möguleika á efnislegri endurskoðun ákvarðana. Jafnframt var varað við almennri þrengingu styrkhæfs kostnaðar og bent á þörf fyrir sérhæfða aðkeypta þjónustu, skýrari afmörkun útvistunar og að mat á eignarhaldi verkefna tæki mið af raunverulegri ábyrgð og áhættu fremur en formlegu eignarhaldi hugverkaréttinda. Við mótn frumvarpsins var tekið mið af þessum sjónarmiðum eftir því sem samrýmdist markmiðum stuðningskerfisins, fjárhagslegum forsendum þess og ríkisaðstoðarreglum EES-samningsins.

Frumvarpið var unnið í samstarfi fjármála- og efnahagsráðuneytisins og menningar-, nýsköpunar- og háskólaráðuneytisins. Eftir því sem tilefni var til var jafnframt haft faglegt

samráð við önnur stjórnvöld um málsmeðferð, upplýsingaskipti, eftirlit, endurmat ákvarðana og samræmi við ríkisaðstoðarreglur EES-samningsins.

6. Mat á áhrifum.

Frumvarpinu er ætlað að gera stuðningskerfi vegna rannsóknar- og þróunarverkefna fyrirtækja skýrara og fyrirsjáanlegra og stuðla að því að stuðningur nýtist vegna verkefna sem uppfylla skilyrði laganna. Til lengri tíma geta breytingarnar stutt við aukna verðmætasköpun, framleiðni, fjölgun sérfræðistarfa og uppbyggingu þekkingar hér á landi. Áhrifin ráðast þó meðal annars af viðbrögðum fyrirtækja, framkvæmd reglnanna og því hvernig breytt afmörkun styrkhæfs kostnaðar hefur áhrif á nýtingu stuðningsins.

6.1 Áhrif á fyrirtæki og aðra hagsmunaaðila.

Frumvarpið hefur fyrst og fremst áhrif á fyrirtæki sem sækja um eða njóta stuðnings samkvæmt lögunum. Skýrari reglur um gildissvið, eignarhald verkefna, fjárhagslega áhættu og styrkhæfan kostnað eru til þess fallnar að auka fyrirsjáanleika og draga úr réttaróvissu. Með því að leggja áherslu á eðli verkefnisins og stöðu fyrirtækisins gagnvart því verður jafnframt skýrara að réttur til stuðnings er ekki bundinn almennri flokkun fyrirtækis sem nýsköpunarfyrirtækis. Breytingar sem lagðar eru til í frumvarpinu einfalda og draga úr vinnu fyrirtækja við að sækja um stuðninginn ásamt því að fyrirtækjum er veittur réttur til að krefjast endurmats á ákvörðunum Rannís varðandi rannsóknar- og þróunarþátt verkefna.

Heimild til að staðfesta verkefni að hluta getur komið í veg fyrir að umsókn sé synjað í heild þótt einstakir verkþættir eða tegundir fyrirhugaðs kostnaðar uppfylli skilyrði laganna. Staðfesting til allt að fjögurra rekstrarára vegna umsókna sem lagðar eru fram vegna umsóknarfrests 1. október getur jafnframt dregið úr þörf fyrir endurteknar umsóknir og auðveldað áætlanagerð. Á móti kemur árleg skylda til að skila framvinduskýrslu og, eftir því sem við á, uppfærðri kostnaðaráætlun. Þegar gildistíma staðfestingar lýkur þarf nýja umsókn vegna áframhaldandi framkvæmdar verkefnis.

Breyttir umsóknarfrestir geta kallað á að fyrirtæki aðlagi undirbúning og áætlanagerð. Frumvarpið gerir þó ekki að skilyrði að umsókn berist áður en verkefni hefst. Fyrirtæki geta sótt um fyrir upphaf rekstrarárs eða á rekstrarárinu sjálfu, en gildistími staðfestingar fer eftir því vegna hvors umsóknarfrests umsókn er lögð fram. Breytingin felur í sér að fyrirtæki vita fyrirfram hvort verkefni njóta stuðnings eða ekki sem eykur fyrirsjáanleika og dregur úr þeirri áhættu sem felst í að framkvæma verkefni áður en fullvissa er komin fyrir stuðningi.

Breytt afmörkun kostnaðar getur haft mismunandi áhrif eftir skipulagi verkefna. Takmörkun aðkeyptrar rannsóknar- eða þróunarvinnu að jafnaði við 20% af styrkhæfum kostnaði hvers verkefnis getur lækkað styrkhæfan kostnað verkefna sem reiða sig að verulegu leyti á utanaðkomandi sérfræðipjónustu. Áhrifin geta meðal annars náð til fyrirtækja sem hafa takmarkaða eigin sérfræðipækkingu eða þurfa sérhæfða þjónustu við einstaka verkþætti. Þó er gert ráð fyrir að Rannís geti heimilað að hlutfall aðkeyptrar vinnu nemi allt að 80% þegar fyrirtæki sýnir fram á að vinnan sé nauðsynleg fyrir framkvæmd verkefnisins og krefjist sérþekkingar, tækja, búnaðar eða aðstöðu sem fyrirtækið hefur ekki sjálft yfir að ráða og ekki sé raunhæft að það byggji upp eða afli til eigin nota vegna verkefnisins. Undanþágan takmarkast við það umfang sem nauðsynlegt er og getur því dregið úr áhrifum takmörkunarinnar á slík verkefni. Samanlagður styrkhæfur kostnaður fyrirtækis vegna aðkeyptrar vinnu er þó áfram háður heildarhámarki sem nemur 20% af hámarkskostnaði samkvæmt 1. mgr. 10. gr. Breytingin getur einnig haft óbein áhrif á eftirspurn eftir þjónustu rannsóknarstofnana, háskóla og annarra þjónustuveitenda.

Takmörkun annars fasts kostnaðar og rekstrarkostnaðar við 20% af styrkhæfum launakostnaði sama verkefnis getur einkum haft áhrif á verkefni þar sem slíkur kostnaður er hár í hlutfalli við launakostnað. Efnis- og birgðakostnaður og kostnaður vegna sambærilegra aðfanga er hins vegar sérstakur kostnaðarliður utan þess hámarks. Þá getur brottfall sérstakra kostnaðarflokka vegna tækja, búnaðar, bygginga og lands dregið úr stuðningi við verkefni sem byggjast að verulegu leyti á slíkum kostnaði, en það á einungis við um örfá fyrirtæki.

Kostnaðarreglunum er ætlað að leggja aukna áherslu á verkefni sem fyrirtæki framkvæma með eigin starfsfólki.

Ákvæði frumvarpsins um aðgreiningu vinnu og skráningu kostnaðar skýra nánar þær skyldur sem þegar hvíla á fyrirtækjum samkvæmt gildandi lögum. Þær eru jafnframt til þess fallnar að auðvelda sönnun styrkhæfis og draga úr hættu á tvítalningu kostnaðar. Heimild til endurmats með aðkomu óháðra sérfræðinga styrkir einnig stöðu umsækjenda þegar ágreiningur rís um hvort verkefni eða verkþættir þess teljist rannsóknir eða þróun.

6.2 Áhrif á stjórnslu og opinber fjármál.

Frumvarpið hefur einkum áhrif á Rannís og ríkisskattstjóra. Staðfesting verkefna til fleiri ára getur fækkað endurteknum umsóknum, en á móti kemur vinna vegna framvinduskýrslna og eftirfylgni ásamt því að umsóknum um ný verkefni fjölga líklega þar sem nú er hægt að leggja inn umsókn áður en verkefni hefst í stað þess að nú er eingöngu sótt um verkefni sem þegar voru hafin. Staðfesting að hluta getur einnig kallað á ítarlegri afmörkun ákvarðana. Innleiðing laganna kallar á aukið álag þegar umsóknarfrestur samkvæmt núgildandi lögum og þeim umsóknarfresti sem lagður er til í frumvarpinu skarast.

Nýjar reglur geta kallað á breytingar á upplýsingakerfum, eyðublöðum, leiðbeiningum og verkferlum stofnananna. Meðal annars þarf að halda utan um gildistíma staðfestinga, tengja umsóknir vegna áframhaldandi framkvæmdar sama verkefnis og tryggja að upplýsingar um staðfesta verkþætti og kostnaðarflokka nýtist við ákvörðun skattfrádráttar.

Endurmat hjá Rannís getur aukið vinnuálag stofnunarinnar og haft í för með sér kostnað vegna álita tveggja óháðra sérfræðinga. Umfang þess kostnaðar ræðst meðal annars af fjölda endurmatsbeiðna, eðli verkefna og umfangi sérfræðivinnu.

Frádráttarhlutföll og almennt kostnaðarhámark haldast óbreytt. Frumvarpið hefur þó eftir sem áður fjárhagsáhrif. Þar vegast á þættir til hækkunar og lækkunar. Breyttir kostnaðarflokkar og hlutfallstakmarkanir geta lækkað stofn til skattfrádráttar, en frumvarpið felur jafnframt í sér aukin hvatningaráhrif með auknum fyrirsjáanleika, útvíkkun skilyrða, hlutasamþykktum, aðgengilegra umsóknarferli ásamt því að mat Rannís á því hvort verkefni falli undir skilgreiningar á rannsóknum og þróun verða kærانlegar. Þessar breytingar geta haft áhrif á fjölda fyrirtækja og verkefna sem njóta stuðnings og eru háð talsverðri óvissu. Heildaráhrif á ríkissjóð ráðast af samspili þessara breytinga og viðbrögðum fyrirtækja. Þá er gert ráð fyrir að kostnaður við innleiðingu liggi á bilinu 95-120 m.kr. á ári auk 30 m.kr. tímabundinnar hækkunar til eins árs. Þannig er áætlað að kostnaður vegna kæruleiðar liggi á bilinu 60-85 m.kr. á ári og styrking um eitt stöðugildi hvort hjá Rannís og Skattinum 35 m.kr. Þá er miðað við að tímabundin hækkun vegna aukins álags hjá Rannís þegar umsóknarfrestir skarast vegna næsta árs og þar næsta skarast, breytinga á tölvukerfi og kynningu á breytingum nemi 30 m.kr. Miðað við þær forsendur sem liggja til grundvallar áhrifamatinu er gert ráð fyrir að breytingarnar rúmist innan ramma gildandi fjármálaáætlunar.

Frumvarpið felur sveitarfélögum ekki ný lögbundin verkefni og er því ekki talið hafa bein áhrif á fjárhag þeirra.

6.3 Jafnrétti og persónuvernd.

Frumvarpið beinist að fyrirtækjum og skilyrði þess gilda með sama hætti um fyrirtæki í sambærilegri stöðu. Það felur ekki í sér beina aðgreiningu eftir kyni eða öðrum persónubundnum þáttum. Óbein áhrif geta þó verið mismunandi eftir atvinnugreinum, stærð fyrirtækja og samsetningu starfsmannahópa.

Einkum þarf að huga að því hvort breytt afmörkun kostnaðar hafi mismunandi áhrif á atvinnugreinar þar sem þátttaka kynja og annarra hópa er ólík. Ekki er unnt að draga ákveðna ályktun um umfang slíkra áhrifa án frekari greiningar á dreifingu stuðningsins. Eftir því sem gögn leyfa er því rétt að fylgjast með áhrifum breytinganna eftir atvinnugreinum, stærð fyrirtækja og öðrum viðeigandi mælikvörðum.

Gagnaöflun og upplýsingaskipti Rannís og ríkisskattstjóra geta tekið til persónuupplýsinga, meðal annars vegna skráningar vinnuframlags og launakostnaðar. Við framkvæmdina þarf að afmarka vinnslu við þær upplýsingar sem eru nauðsynlegar vegna verkefna stjórnvaldanna og tryggja viðeigandi aðgangsstýringu, varðveislu og öryggi gagna. Jafnframt þarf að gæta að meðferð upplýsinga sem óháðir sérfræðingar fá aðgang að vegna endurmats.

6.4 Forsendur og nánari greining á áhrifum.

Mat á áhrifum frumvarpsins byggist meðal annars á reynslu af framkvæmd gildandi laga, upplýsingum og gögnum frá Rannís og ríkisskattstjóra og sjónarmiðum sem komið hafa fram í samráði við fyrirtæki og aðra hagsmunaaðila. Við lokafrágang matsins þarf að taka mið af endanlegri útfærslu kostnaðarreglna og gildistökuákvæða.

Til að meta áhrif kostnaðarbreytinganna þarf eftir fönngum að greina gögn um launakostnað, aðkeypta vinnu, efnis- og birgðakostnað og aðra kostnaðarflokka verkefna sem notið hafa stuðnings. Slík greining getur varpað ljósi á hvaða fyrirtæki og verkefni verða helst fyrir áhrifum og hvort breytingarnar hafi ólík áhrif eftir atvinnugreinum og stærð fyrirtækja.

Við mat á stjórnsýsluáhrifum þarf jafnframt að áætla vinnu vegna árlegra framvinduskýrslna, staðfestingar að hluta, eftirlits og endurmats og bera hana saman við þann ávinning sem getur falist í færri endurteknum umsóknum.

6.5 Heildarmat.

Frumvarpið er til þess fallið að auka skýrleika, fyrirsjáanleika og réttaröryggi með skýrari skilyrðum stuðnings, staðfestingu verkefna til fleiri ára, heimild til staðfestingar að hluta og faglegu endurmati hjá Rannís. Bætt skráning, upplýsingaskipti og eftirfylgni geta jafnframt styrkt eftirlit og dregið úr hættu á röngum eða tvítöldum stuðningi.

Á móti koma þrengri kostnaðarheimildir fyrir tiltekin verkefni, kröfur um skráningu og framvinduskýrslur og aukin verkefni stjórnvalda við innleiðingu, eftirfylgni og endurmat. Áhrif kostnaðartakmarkana geta orðið mismikil eftir eðli verkefna og því hvernig fyrirtæki skipuleggja rannsóknar- og þróunarstarf sitt.

Að teknu tilliti til markmiða frumvarpsins er ávinningur af skýrari reglum og bættri framkvæmd talinn vega þyngra en þær byrðar sem breytingarnar hafa í för með sér. Endanlegt mat á fjárhagslegum og dreifingarlegum áhrifum kostnaðartakmarkana þarf þó að byggjast á nánari tölulegri greiningu. Mikilvægt er að Rannís og ríkisskattstjóra verði tryggð fullnægjandi geta til að innleiða breytingarnar og að fylgst verði með áhrifum þeirra á notkun stuðningsins, kostnað og árangur.

Um einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Í greininni er lagt til að heiti laganna verði lög um stuðning við rannsóknar- og þróunarverkefni fyrirtækja. Nýja heitinu er ætlað að lýsa með skýrari hætti efni og gildissviði laganna.

Stuðningskerfi laganna er verkefnamiðað. Réttur fyrirtækis til stuðnings ræðst af því hvort rannsóknar- eða þróunarverkefni þess uppfyllir skilyrði laganna og hvort fyrirtækið sjálft uppfyllir skilyrði stuðnings. Ekki er gerð krafa um að nýsköpun sé meginstarfsemi fyrirtækisins. Orðið „fyrirtækja“ í heiti laganna skýrir jafnframt að lögin taka til verkefna fyrirtækja sem falla undir gildissvið þeirra en ekki almennt til rannsókna eða þróunarstarfs annarra aðila.

Breytingin tengist því að hugtakið fyrirtæki kemur í stað hugtaksins nýsköpunarfyrirtæki í lögunum. Henni er jafnframt ætlað að draga úr hættu á að almenn skilyrði stuðnings verði talin fela í sér kröfu um að fyrirtæki uppfylli sérstaka skilgreiningu á nýsköpunarfyrirtæki samkvæmt rikisaðstoðarreglum EES-samningsins. Réttur til stuðnings byggist þess í stað á skilyrðum laganna um fyrirtækið, verkefnið og kostnað vegna framkvæmdar þess.

Breyting á heiti laganna hefur ekki sjálfstæð efnisleg áhrif. Breytingar á gildissviði og skilyrðum stuðnings leiða af öðrum ákvæðum frumvarpsins.

Um 2. gr.

Í greininni er lagt til að markmiðsákvæði laganna verði endurskoðað. Samkvæmt gildandi ákvæði er markmið laganna að efla rannsóknir og þróunarstarf og bæta samkeppnisskilyrði nýsköpunarfyrirtækja með því að veita þeim rétt til skattfrádráttar vegna kostnaðar við nýsköpunarverkefni. Með breytingunni er þeirri grunnstefnu haldið en markmiðin skýrð nánar og orðalagið samræmt breyttu heiti laganna, gildissviði þeirra og orðskýringum.

Í stað tilvísunar til nýsköpunarfyrirtækja og nýsköpunarverkefna er vísað til rannsóknar- og þróunarstarfs fyrirtækja og skattalegs stuðnings við rannsóknar- og þróunarverkefni þeirra. Þannig er lögð áhersla á þau afmörkuðu verkefni sem stuðningurinn tekur til. Jafnframt er markmiðið um bætt samkeppnisskilyrði nýsköpunarfyrirtækja sett í víðara samhengi með tilvísun til bættrar samkeppnishæfni atvinnulífs og samfélagslegs og efnahagslegs ávinnings hér á landi.

Í ákvæðinu eru nefnd dæmi um þann ávinning sem stuðningskerfinu er ætlað að stuðla að, þ.e. aukin verðmætasköpun, þekkingaruppbygging, bætt samkeppnishæfni atvinnulífs og fjölgun sérfræðistarfa. Upptalningin er ekki tæmandi og ekki er áskilið að hvert einstakt verkefni leiði til allra þeirra áhrifa sem þar eru talin upp. Markmiðin lýsa þeim heildaráhrifum sem stuðningskerfinu er ætlað að hafa.

Með tilvísun til ávinnings hér á landi er lögð áhersla á að stuðningurinn þjóni íslensku samfélagi og atvinnulífi. Orðalagið felur þó ekki eitt og sér í sér sérstakt skilyrði um hvar einstakir verkþættir skuli framkvæmdir eða kostnaður falla til. Um slík skilyrði fer eftir öðrum ákvæðum laganna.

Í síðari málslíð greinarinnar kemur fram að markmiðunum skuli náð með skattalegum stuðningi við rannsóknar- og þróunarverkefni fyrirtækja. Orðalagið tekur bæði til frádráttar frá álögðum tekjuskatti og endurgreiðslu samkvæmt lögunum og felur ekki í sér breytingu á formi stuðningsins. Markmiðsákvæðið stofnar ekki eitt og sér til réttar til stuðnings. Sá réttur ræðst af því hvort skilyrði laganna um fyrirtækið, verkefnið og styrkhæfan kostnað eru uppfyllt.

Um 3. gr.

Í greininni er lagt til að gildissviðsákvæði laganna verði endurskoðað. Áfram taki lögin til fyrirtækja sem eru eigendur rannsóknar- eða þróunarverkefna, bera sjálf fjárhagslega áhættu af framkvæmd þeirra og hafa hlotið staðfestingu Rannís á verkefnunum. Skilyrðin þurfa öll að vera uppfyllt. Orðalagið er samræmt nýrri skilgreiningu á eiganda verkefnis og ákvæðum um staðfestingu verkefna. Nánar er fjallað um þessi skilyrði í athugasemdum við 4. og 6. gr. frumvarpsins.

Áfram er kveðið á um að háskólar og opinberar stofnanir teljist ekki fyrirtæki í skilningi laganna og geti því ekki sjálf notið skattalegs stuðnings samkvæmt þeim. Ákvæðið kemur þó ekki í veg fyrir að slíkir aðilar taki þátt í rannsóknar- eða þróunarstarfi fyrirtækja, meðal annars með því að veita rannsóknar- eða þróunarþjónustu, að uppfylltum öðrum skilyrðum laganna.

Í 2. mgr. er áfram mælt fyrir um að fyrirtæki í fjárhagsvanda falli utan gildissviðs laganna. Sú breyting er gerð að tekið er sérstaklega fram að skilyrðið miðist við fjárhagsstöðu fyrirtækisins þegar ákvörðun um staðfestingu verkefnis er tekin. Gildandi ákvæði tilgreinir ekki þetta tímamark sérstaklega. Breytingunni er ætlað að auka skýrleika og samræmi við framkvæmd matsins.

Rannís skal því byggja mat sitt á upplýsingum sem gefa sem réttasta mynd af fjárhagsstöðu fyrirtækisins á ákvörðunardegi. Hafi staðan breyst frá því að umsókn var lögð fram skal taka tillit til þess. Fyrirtæki sem var í fjárhagsvanda við framlagningu umsóknar fellur því ekki utan gildissviðs laganna á þeim grundvelli einum hafi verið bætt úr stöðunni áður en ákvörðun er tekin. Að sama skapi getur fyrirtæki fallið utan gildissviðs laganna hafi fjárhagsstaða þess versnað þannig að það teljist vera í fjárhagsvanda þegar ákvörðun er tekin. Eftir þörfum getur Rannís kallað eftir uppfærðum gögnum áður en stofnunin tekur ákvörðun.

Ákvæði um fyrirtæki sem íslenska ríkið á útistandandi endurgreiðslukröfu á vegna ólögmatrar ríkisaðstoðar helst óbreytt. Hið sama á við um þá reglu að við mat á fjárhagsvanda skuli taka tillit til fjárhagsstöðu fyrirtækis sem fer með meirihlutaeignarhald eða stjórnunarleg yfirráð yfir umsækjanda, sé slíkt fyrirtæki til staðar. Tilvísunin til nýsköpunarfyrirtækis í gildandi ákvæði er þó samræmd breyttri hugtakanotkun laganna.

Um 4. gr.

Í greininni er lagt til að orðskýringar laganna verði endurskoðaðar og nýjum skilgreiningum bætt við. Breytingunum er ætlað að skýra og samræma hugtakanotkun og afmarka nánar þau fyrirtæki, verkefni og þann kostnað sem stuðningskerfið tekur til. Við mótun skilgreininganna hefur, eftir því sem við á, verið tekið mið af hugtökum reglugerðar framkvæmdastjórnarinnar (ESB) nr. 651/2014, um almenna hópundanþágu (GBER), eins og hún hefur verið tekin upp í EES-samninginn, og viðurkenndum alþjóðlegum viðmiðum um rannsóknir og þróun, einkum Frascati-handbók OECD.

Aðkeypt rannsóknar- og þróunarvinna:

Lagt er til að hugtakið verði skilgreint sérstaklega. Skilgreiningin tekur til rannsóknar- eða þróunarvinnu, ráðgjafar og sambærilegrar sérfræðiþjónustu sem fyrirtæki kaupir samkvæmt samningi af öðrum aðila vegna rannsóknar- eða þróunarverkefnis.

Orðskýringin afmarkar eðli þeirrar vinnu og þjónustu sem hugtakið nær til. Hún felur ekki ein og sér í sér að kostnaður vegna kaupanna sé styrkhæfur. Um það fer eftir skilyrðum og

takmörkunum 10. gr. laganna, meðal annars um tengsl við staðfest verkefni, viðsemjendur, verðlagningu og skilmála og hámark styrkhæfs kostnaðar.

Eigandi verkefnis:

Með nýrri orðskýringu er afmarkað hvaða fyrirtæki telst eigandi rannsóknar- eða þróunarverkefnis. Við matið skal horft til raunverulegrar stöðu fyrirtækisins gagnvart verkefninu. Fyrirtækið þarf að annast stjórn þess, bera faglega ábyrgð á framkvæmdinni og fjárhagslega áhættu og hafa rétt til að nýta niðurstöðurnar í starfsemi sinni eða njóta annars efnahagslegs ávinnings af verkefninu.

Réttur til venjulegs endurgjalds fyrir vinnu eða þjónustu nægir ekki einn og sér til þess að fyrirtæki teljist eigandi verkefnis. Með því er greint á milli fyrirtækis sem stendur að eigin verkefni og fyrirtækis sem sinnir vinnu eða þjónustu fyrir annan aðila gegn endurgjaldi.

Formlegt eignarhald hugverkaréttinda ræður ekki eitt úrslitum. Réttur til nýtingar niðurstaðna getur meðal annars byggst á samningi þótt hugverkaréttindi séu hjá öðrum aðila. Meta þarf stjórn, ábyrgð, áhættu og réttindi fyrirtækisins í heild. Eigandi verkefnis getur keypt vinnu af öðrum aðilum án þess að það eitt breyti stöðu hans gagnvart verkefninu.

Fyrirtæki:

Í stað hugtaksins nýsköpunarfyrirtæki er lagt til að skilgreina hugtakið fyrirtæki. Skilgreiningin tekur sem fyrr til lögaðila skv. 1. og 3. tölul. 1. mgr. 2. gr. laga nr. 90/2003, um tekjuskatt. Hún miðast hins vegar við að þeir stundi atvinnustarfsemi í stað þess að rannsóknir eða þróun samkvæmt lögunum séu hluti skilgreiningarinnar sjálfar.

Breytingin samræmist þeirri áherslu að stuðningskerfið taki til afmarkaðra rannsóknar- eða þróunarverkefna fyrirtækja. Ekki er gerð almenn krafa um að nýsköpun eða rannsóknar- og þróunarstarf sé meginstarfsemi fyrirtækisins. Skilgreiningin veitir þó ekki sjálfstæðan rétt til stuðnings. Fyrirtækið, verkefnið og kostnaður vegna þess þurfa jafnframt að uppfylla önnur skilyrði laganna.

Rannís:

Tilvísun til laga um starfsemi Rannís er uppfærð með hliðsjón af lögum nr. 54/2026, um opinberan stuðning við vísindi og nýsköpun. Í 22. gr. þeirra laga er mælt fyrir um stöðu og hlutverk stofnunarinnar. Lögin taka gildi 1. janúar 2027, sama dag og fyrirhugað er að lög samkvæmt frumvarpi þessu taki gildi.

Rannsóknar- og þróunarverkefni:

Lagt er til að skilgreining á rannsóknum og þróun í gildandi lögum verði leyst af hólmi með skilgreiningu á rannsóknar- og þróunarverkefni. Með henni er lögð áhersla á að verkefni sé afmarkað og markvisst og byggist á skipulegri vinnu. Verkefnið þarf að miða að öflun nýrrar þekkingar eða færni eða að nýta, sameina eða þróa fyrirliggjandi þekkingu eða færni með nýjum hætti til að þróa nýjar eða endurbættar vörur, ferla eða þjónustu.

Tilgreind eru dæmi um starfsemi sem verkefni getur falist í, meðal annars rannsóknir, tilraunir, hönnun, gerð frumgerða eða tilraunakerfa, hugbúnaðarþróun, prófanir og sannprófun. Upptalningin er ekki tæmandi og slík starfsemi fellur ekki sjálfkrafa undir skilgreininguna. Hún þarf að vera til þess fallin að leysa viðfangsefni þar sem niðurstaðan eða leiðin að markmiðinu liggur ekki fyrir við upphaf verkefnis.

Reglubundnar eða venjubundnar breytingar, viðhald og aðlögun teljast ekki rannsóknar- eða þróunarverkefni ein og sér, jafnvel þótt starfsemin leiði til endurbóta. Með þessu er

afmörkun gagnvart almennri starfsemi fyrirtækja gerð skýrari. Nánari kröfur um skilgreiningu markmiða, óvissu og verkþátta koma fram í ákvæðum um staðfestingu verkefna.

Styrkhæfur rannsóknar- og þróunarkostnaður:

Skilgreiningin kemur í stað orðskýringar á rannsóknar- og þróunarkostnaði í gildandi lögum. Hún er tengd þeim kostnaðarflokkum sem tilgreindir eru í 10. gr. laganna og kostnaðarflokkum 3. mgr. 25. gr. GBER. Tilvísunin til GBER felur ekki í sér að allir kostnaðarflokkar sem reglugerðin heimilar séu styrkhæfir samkvæmt íslensku lögunum. Kostnaðurinn þarf jafnframt að falla undir kostnaðarflokka laganna og uppfylla skilyrði og takmarkanir þeirra.

Kostnaður þarf að hafa verið stofnaður vegna framkvæmdar staðfests verkefnis, vera nauðsynlegur og rekjanlegur með skýrum og sannanlegum hætti til verkefnisins eða tiltekins hluta þess. Tengist kostnaður jafnframt annarri starfsemi telst aðeins sá hluti hans styrkhæfur sem svarar til skjalfestrar notkunar við verkefnið.

Kostnaður vegna fjármögnunar, sölu og markaðssetningar telst ekki styrkhæfur. Sama gildir um almenna stjórnsýslu og annan almennan rekstur fyrirtækisins. Greina þarf slíkan kostnað frá beinum og nauðsynlegum kostnaði vegna stjórnunar verkefnisins og viðbótarkostnaði sem fellur til beint vegna framkvæmdar þess. Síðarnefndur kostnaður getur talist styrkhæfur að uppfylltum skilyrðum viðkomandi kostnaðarflokks og hlutfallstakmörkunum 10. gr. Undantekningin veitir því ekki sjálfstæða heimild til að telja almennan rekstrarkostnað fyrirtækisins fram sem verkefniskostnað.

Skattafrádráttur:

Skilgreining á skattafrádrætti er óbreytt frá gildandi lögum.

Stærð fyrirtækis:

Í stað þess að skilgreina lítil, meðalstór og stór fyrirtæki hvert í sínu lagi er lagt til að mæla fyrir um mat á stærð fyrirtækis í einni orðskýringu með tilvísun til 2. og 24. tölul. 2. gr. og I. viðauka GBER, eins og reglugerðin hefur verið tekin upp í EES-samninginn.

Við matið skal beita viðmiðum reglugerðarinnar um starfsmannafjölda, veltu og efnahagsreikning ásamt reglum um hvernig tekið er tillit til samstarfsfyrirtækja og tengdra fyrirtækja. Breytingunni er ætlað að skýra og samræma framsetningu stærðarviðmiðanna en ekki að breyta þeim efnislega. Gildandi skilgreiningar vísa þegar til I. viðauka GBER og með beinni tilvísun er áréttað að við mat á stærð fyrirtækis skuli beita viðmiðum viðaukans í heild

Orðskýringin tekur til stærðarflokkunar fyrirtækis og þar með þess frádráttarhlutfalls sem það getur átt rétt á. Hún breytir ekki sérstakri skilgreiningu tengdra fyrirtækja í 10. gr. vegna beitingar sameiginlegs kostnaðarhámarks.

Viðskiptaáætlun:

Skilgreiningin er endurskoðuð til að tengja viðskiptaáætlun nánar við fyrirhugaða nýtingu niðurstaðna verkefnis. Í áætluninni skal gera grein fyrir viðskiptahugmynd og starfsemi fyrirtækisins, fyrirhugaðri nýtingu niðurstaðna rannsóknar- eða þróunarverkefnis og þeim markaðstækifærum sem verkefnið kann að skapa.

Orðalagið tekur mið af óvissu sem fylgir rannsóknar- og þróunarstarfi. Við umsókn liggja endanlegar niðurstöður verkefnisins og árangur þess á markaði ekki fyrir. Viðskiptaáætlunin á því að skýra fyrirhugaða nýtingu og möguleg markaðstækifæri en felur ekki í sér kröfu um að tiltekinn viðskiptalegur árangur sé tryggður.

Um 5. gr.

Í greininni er lagt til að ákvæði 4. gr. laganna um umsóknir til Rannís verði endurskoðað. Í 1. mgr. kemur fram að umsókn um staðfestingu rannsóknar- eða þróunarverkefnis skuli vera skrifleg og berast Rannís á því formi sem stofnunin ákveður. Áfram er því gert ráð fyrir að Rannís ákveði form umsókna. Sérstakt ákvæði gildandi laga um að umsókn skuli fylgja greinargóð lýsing á verkefninu ásamt verk- og kostnaðaráætlun er felld brott. Það felur ekki í sér að dregið sé úr kröfum um upplýsingar sem nauðsynlegar eru til að meta umsókn. Þær þurfa að gera Rannís kleift að meta hvort skilyrði staðfestingar samkvæmt 5. gr. laganna séu uppfyllt. Nánari útfærsla upplýsingakrafna verður á umsóknarformi stofnunarinnar og í reglugerð. Í 2. mgr. er lagt til að umsóknarfrestir verði tveir. Í gildandi lögum falla umsóknarfrestir til á sama ári og verkefni eru framkvæmd, 1. apríl fyrir framhaldsverkefni og 1. október fyrir ný verkefni. Samkvæmt frumvarpinu skal umsókn annars vegar berast eigi síðar en 1. október árið áður en rekstrarár verkefnis hefst og hins vegar eigi síðar en 1. apríl á rekstrarári verkefnis. Breytingin felst því bæði í að tengja fyrri frestinn sérstaklega við næsta rekstrarár og bæta við heimild til að sækja um á rekstrarárinu sjálfu.

Umsóknarfrestirnir tengjast jafnframt gildistíma staðfestingar. Vegna umsókna sem lagðar eru fram vegna umsóknarfrests 1. október getur staðfesting gilt í eitt til fjögur rekstrarár, en vegna umsókna sem lagðar eru fram vegna umsóknarfrests 1. apríl getur hún gilt í eitt rekstrarár. Nánar er fjallað um gildistíma í athugasemdum við 8. gr. frumvarpsins.

Fyrirtæki sem fær verkefni staðfest á grundvelli umsóknar sem berst eigi síðar en 1. apríl getur sama ár sótt um staðfestingu á áframhaldandi framkvæmd þess eigi síðar en 1. október. Fyrri umsóknin tekur þá til yfirstandandi rekstrarárs en sú síðari til áframhaldandi framkvæmdar frá og með næsta rekstrarári. Þannig getur fyrirtæki fengið verkefni staðfest fyrir rekstrarárið 2028 á grundvelli apríluumsóknar og síðan sótt um staðfestingu fyrir eitt til fjögur rekstrarár frá og með árinu 2029 á grundvelli októberumsóknar, að uppfylltum öðrum skilyrðum laganna.

Ekki er gert að skilyrði að umsókn berist áður en vinna við verkefni hefst. Umsókn vegna frestsins 1. apríl getur því tekið til verkefnis sem þegar er hafið á viðkomandi rekstrarári, enda séu önnur skilyrði stuðnings uppfyllt. Við framkvæmd stuðningskerfisins þarf jafnframt að gæta þeirra skilyrða um hvatningaráhrif sem gilda um skattalegar ívilnanir samkvæmt 4. mgr. 6. gr. GBER, eins og reglugerðin hefur verið tekin upp í EES-samninginn.

Í 3. mgr. er áfram kveðið á um að í umsókn skuli tilgreina hvort fyrirtæki tengt umsækjanda hafi jafnframt lagt fram umsókn samkvæmt greininni. Upplýsingaskyldan er rýmkuð þannig að sömu upplýsingar skuli koma fram í framvinduskýrslu hvers árs. Breytingin tengist heimild til staðfestingar verkefna til fleiri ára og er ætlað að tryggja að upplýsingar um umsóknir tengdra fyrirtækja séu uppfærðar við eftirfylgni með verkefnum. Upplýsingarnar styðja meðal annars við framkvæmd reglna um samanlagðan kostnað tengdra fyrirtækja og kostnaðarhámark samkvæmt 10. gr. laganna.

Um 6. gr.

Í greininni er lagt til að 5. gr. laganna um staðfestingu verkefna verði endurskoðuð í heild.

Í 1. mgr. kemur sem fyrr fram að Rannís ákvarði hvort verkefni hljóti staðfestingu samkvæmt lögunum. Nýmæli er að sérstaklega er kveðið á um heimild stofnunarinnar til að staðfesta verkefni í heild eða að hluta. Staðfesting að hluta getur tekið til einstakra verkþátta eða tiltekinna tegunda fyrirhugaðs kostnaðar sem samræmast skilyrðum laganna. Heimildinni

er ætlað að gera kleift að staðfesta þá hluta verkefnis sem uppfylla skilyrðin þótt aðrir hlutar þess geri það ekki.

Rannís er ekki heimilt að breyta umsókninni. Stofnunin getur hins vegar afmarkað staðfestingu við þá verkþætti eða tegundir fyrirhugaðs kostnaðar sem uppfylla skilyrði laganna. Í ákvörðun um staðfestingu að hluta skal skýrt tilgreina hvaða hlutar verkefnisins og tegundir kostnaðar hljóta staðfestingu. Sú afmörkun er jafnframt grundvöllur eftirfylgni með verkefninu og meðferðar kostnaðar vegna þess.

Staðfesting tegundar fyrirhugaðs kostnaðar felur ekki í sér endanlega ákvörðun um fjárhæð styrkhæfs kostnaðar eða skattfrádráttar. Kostnaðurinn þarf að hafa fallið til og uppfylla skilyrði laganna um styrkhæfi, skráningu og sönnun. Endanleg ákvörðun um fjárhæð styrkhæfs kostnaðar og skattfrádráttar er áfram í höndum ríkisskattstjóra við álagningu.

Í 2. mgr. er mælt fyrir um skilyrði staðfestingar. Grundvallarskilyrði er sem fyrr að verkefnið teljist rannsóknar- eða þróunarverkefni samkvæmt lögunum. Jafnframt þurfa skilyrði allra þriggja töluliða málsgreinarinnar að vera uppfyllt.

Samkvæmt 1. tölul. skulu markmið verkefnisins, , óvissa, helstu verkþættir, tímaáætlun, áfangar og viðskiptaáætlun vera skýrt skilgreind. Með breytingunni er mat á umsókn tengt nánar rannsóknar- og þróunareðli verkefnisins og fyrirhugaðri framkvæmd þess. Upplýsingarnar þurfa að gera Rannís kleift að greina þau viðfangsefni sem verkefnið á að leysa og meta hvort fyrirhuguð vinna uppfylli skilyrði laganna.

Áfram er gerð krafa um viðskiptaáætlun, en sérstakt skilyrði gildandi ákvæðis um töluleg markmið um áhrif á rekstrartekjur, útflutning, störf eða annan virðisauka, ásamt áætlun um markaðssetningu og forsendum hennar, er fellt brott. Viðskiptaáætlunin skal samkvæmt orðskýringum laganna gera grein fyrir viðskiptahugmynd og starfsemi fyrirtækisins, fyrirhugaðri nýtingu niðurstaðna og þeim markaðstækifærum sem verkefnið kann að skapa. Breytingin tekur mið af óvissu rannsóknar- og þróunarstarfs og því að ekki er alltaf unnt að setja fram áreiðanleg töluleg markmið um viðskiptalegan árangur þess við umsókn.

Samkvæmt 2. tölul. er áfram gerð krafa um að starfsfólk fyrirtækisins hafi sérfræðimenntun, þjálfun eða reynslu á þeim fagsviðum sem hugmynd að virðisaukandi vöru, þjónustu eða framleiðsluaðferð byggist á.

Í 3. tölul. er tekið sérstaklega fram að umsækjandi þurfi að teljast eigandi verkefnisins í skilningi laganna og bera fjárhagslega áhættu af framkvæmd þess. Skilyrðið tengir mat á staðfestingu við gildissviðsákvæðið og nýja orðskýringu á eiganda verkefnis. Við matið þarf meðal annars að líta til stjórnunar verkefnisins, faglegrar ábyrgðar, fjárhagslegrar áhættu og réttar umsækjanda til að nýta niðurstöðurnar eða njóta annars efnahagslegs ávinnings af verkefninu.

Í 3. mgr. er áfram mælt fyrir um heimild Rannís til að afturkalla staðfestingu ef umsókn byggðist á röngum og villandi upplýsingum þannig að staðfesting hefði ekki verið veitt ef réttar upplýsingar hefðu legið fyrir. Rannís er heimilt að krefjast upplýsinga og gagna til að meta hvort skilyrði afturköllunar séu uppfyllt. Afturköllun getur tekið til yfirstandandi tekjuárs og síðustu tveggja tekjuára. Ekki er lagt til að þessum efnislegu skilyrðum afturköllunar verði breytt.

Í 4. mgr. er ráðherra falið að setja í reglugerð nánari ákvæði um mat á umsóknum, tilkynningar um breytingar á verkefnum, gagnaöflun og framkvæmd eftirlits. Um gildistíma staðfestingar og framvinduskýrslur fer samkvæmt 9. gr. laganna, eins og lagt er til að henni verði breytt með 8. gr. frumvarpsins. Nánari reglugerðarheimild um þau atriði er því samankomin í þeirri grein.

Ákvæðum gildandi 5. gr. um að sama verkefni geti ekki fengið framlengingu oftari en þrisvar og um umsókn vegna nýs verkefnis að þeim tíma liðnum er ekki haldið í greininni. Í staðinn er mælt fyrir um gildistíma staðfestingar og áframhaldandi framkvæmd verkefna í fyrirhugaðri 9. gr. Hyggist fyrirtæki sækja um stuðning vegna áframhaldandi framkvæmdar sama verkefnis eftir lok gildistíma fyrri staðfestingar skal það leggja fram nýja umsókn sem metin verður sjálfstætt samkvæmt skilyrðum 5. gr.

Um 7. gr.

Í greininni er lagt til að 8. gr. laganna verði endurskoðuð og beri fyrirsögnina Málsmeðferð og endurmat. Helsta nýmælið er heimild umsækjanda til að krefjast endurmats á synjun um staðfestingu verkefnis að því marki sem synjunin byggist á því að verkefnið eða einstakir verkþættir þess teljist ekki rannsóknir eða þróun. Við endurmatið skal afla álita tveggja óháðra sérfræðinga utan Rannís. Ákvörðunarvaldið verður þó áfram hjá stofnuninni.

Í 1. mgr. er haldið ákvæðum gildandi laga um heimild ríkisskattstjóra til að veita Rannís tiltækar upplýsingar um umsækjanda sem skipta máli við afgreiðslu umsóknar. Heimildin tekur einnig til upplýsinga vegna eftirfylgni með staðfestum verkefnum um hvort forsendur hafi breyst.

Áfram er gert ráð fyrir að Rannís taki ákvörðun um staðfestingu innan þriggja mánaða frá móttöku umsóknar. Jafnframt er sérstaklega kveðið á um að ákvörðun skuli vera skrifleg og að rökstuðningur fylgi synjun í heild eða að hluta. Með því fær umsækjandi þegar við tilkynningu ákvörðunar upplýsingar um forsendur synjunarinnar. Byggist synjun að einhverju leyti á því að verkefnið eða verkþættir þess teljist ekki rannsóknir eða þróun skal jafnframt leiðbeina um heimild til að krefjast endurmats og frest til þess.

Í 2. mgr. er haldið ákvæðum um að Rannís tilkynni ríkisskattstjóra um verkefni sem hlotið hafa staðfestingu og eigendur þeirra. Samstarfsverkefni skulu aðgreind sérstaklega og upplýst um alla þátttakendur. Upplýsingarnar eru grundvöllur að meðferð skattfrádráttar hjá ríkisskattstjóra.

Í 3. mgr. er mælt fyrir um heimild til endurmats og afmörkun hennar. Heimildin tekur til synjunar í heild eða að hluta þegar ágreiningur varðar hvort verkefni eða afmarkaðir verkþættir teljist rannsóknir eða þróun samkvæmt lögunum. Hún tekur ekki til annarra skilyrða staðfestingar, svo sem eignarhalds verkefnis eða fjárhagsstöðu umsækjanda. Byggist synjun á fleiri en einni forsendu tekur endurmatið því aðeins til þess þáttar sem varðar rannsóknar- eða þróunareðli verkefnisins. Önnur skilyrði þurfa áfram að vera uppfyllt til þess að staðfesting verði veitt.

Krafa um endurmat skal vera skrifleg og berast Rannís innan þriggja mánaða frá því að umsækjanda var tilkynnt um ákvörðunina. Í kröfunni skal tilgreina þau atriði synjunarinnar sem endurmatið tekur til, kröfur umsækjanda og helstu málsástæður. Kröfunum er ætlað að afmarka viðfangsefni endurmatsins og leggja grundvöll að sérfræðilegri athugun þess.

Í 4. mgr. er kveðið á um að við endurmat skuli Rannís afla skriflegs og rökstudds álits tveggja óháðra sérfræðinga utan stofnunarinnar. Þeir skulu hafa menntun og reynslu á því vísindalega eða tæknilega sviði sem verkefnið tekur til. Með þessu er tryggð aðkoma sérfræðinga með viðeigandi þekkingu að nýju mati á þeim atriðum sem synjunin byggist á. Um sérstakt hæfi sérfræðinganna fer samkvæmt II. kafla stjórnsýslulaga.

Samkvæmt 5. mgr. skulu sérfræðingarnir taka afstöðu til þess hvort verkefnið eða þeir verkþættir sem endurmatið tekur til uppfylli skilyrði laganna um að teljast rannsóknir eða

þróun. Þeir geta skilað sameiginlegu áliti eða hvor sínu áliti. Þannig getur komið fram hvort þeir séu sammála um niðurstöðuna eða hafi ólíka afstöðu til þeirra atriða sem til skoðunar eru.

Í 6. mgr. er mælt fyrir um nýja ákvörðun Rannís að loknu endurmati. Stofnunin getur staðfest fyrra mat sitt eða breytt því í heild eða að hluta. Sérfræðiálitin eru ráðgefandi og leysa Rannís ekki undan ábyrgð á ákvörðuninni. Stofnunin skal taka rökstudda afstöðu til álitanna og gera sérstaklega grein fyrir ástæðum þess ef niðurstaða hennar vikur frá samhljóða niðurstöðu sérfræðinganna. Ákvörðun skal að jafnaði tekin innan þriggja mánaða frá því að krafa um endurmat barst.

Í 7. mgr. er tekið fram að um meðferð umsókna og endurmats fari eftir lögunum og öðrum lögum sem um stofnunina gilda. Ákvarðanir Rannís verða áfram endanlegar á stjórnsýslustigi. Endurmat samkvæmt greininni er því ný athugun hjá sama stjórnvaldi með aðkomu óháðra sérfræðinga en ekki kæra til annars stjórnvalds.

Í 8. mgr. er ráðherra falið að setja nánari ákvæði í reglugerð um framkvæmd endurmats, val og hæfi sérfræðinga, skil og efni sérfræðiálita og kostnað af sérfræðivinnu. Heimildinni er ætlað að stuðla að samræmdri framkvæmd endurmatsins.

Ákvæði gildandi 1. mgr. 8. gr. um ráðgefandi fagnefnd er ekki tekið upp í nýju greininni. Samkvæmt sérstöku gildistökuákvæði heldur það þó gildi sínu til og með 31. desember 2027. Nýju ákvæðin um málsmeðferð og endurmat koma fyrst til framkvæmda vegna umsókna sem lagðar eru fram vegna umsóknarfrests 1. október 2027 og síðari umsóknarfresta.

Um 8. gr.

Í greininni er lagt til að 9. gr. laganna um gildistíma staðfestingar verði endurorðuð í heild. Markmið breytingarinnar er að heimila staðfestingu verkefna til fleiri en eins árs og draga þannig úr þörf fyrir árlegar umsóknir um framlengingu, án þess að dregið sé úr eftirfylgni Rannís með framvindu verkefna.

Samkvæmt gildandi ákvæði miðast staðfesting við umsóknarár og gildir í eitt almanaksár. Sækja þarf árlega um framlengingu hennar. Þó er heimilt að staðfesta verkefni lítils fyrirtækis til tveggja ára ef áætlaður árlegur kostnaður þess er ekki umfram 125 millj. kr. Samkvæmt frumvarpinu er lagt til að þessi skipan verði lögð af og að staðfesting geti vegna umsókna sem berast fyrir októberfrestinn gilt í eitt til fjögur rekstrarár, án tillits til stærðar fyrirtækis eða áætlaðs árlegs kostnaðar verkefnis.

Í 1. mgr. kemur fram að staðfesting verkefnis skuli miðast við rekstrarár. Vegna umsókna sem berast eigi síðar en 1. október árið áður en rekstrarár verkefnis hefst getur staðfesting gilt í eitt til fjögur rekstrarár. Vegna umsókna sem berast eigi síðar en 1. apríl á rekstrarári verkefnis getur staðfesting hins vegar aðeins gilt fyrir það rekstrarár. Rannís ákveður gildistímann á grundvelli umsóknar og skal í ákvörðun sinni tilgreina með skýrum hætti þau rekstrarár sem staðfestingin tekur til.

Fyrirtæki sem hlýtur staðfestingu til fleiri en eins rekstrarárs skal skila Rannís framvinduskýrslu árlega og, eftir því sem við á, uppfærðri kostnaðaráætlun. Í framvinduskýrslu skal gera grein fyrir framvindu verkefnisins, þeim áföngum sem náðst hafa og verulegum breytingum á forsendum þess eða framkvæmd. Upplýsingunum er ætlað að gera Rannís kleift að fylgjast með framvindu verkefnisins á gildistíma staðfestingar.

Skil framvinduskýrslu fela ekki í sér nýja umsókn um staðfestingu. Fyrirtæki þarf því ekki að sækja árlega um framlengingu á staðfestingu sem þegar hefur verið veitt til fleiri en eins rekstrarárs. Skili fyrirtæki hins vegar ekki framvinduskýrslu fellur áframhaldandi staðfesting verkefnisins sjálfkrafa niður og fyrirtækið þarf þá að leggja inn nýja umsókn eigi síðar en 1. apríl til að eiga rétt á stuðningi það rekstrarár.

Í 2. mgr. er fjallað um verkefni sem halda áfram eftir að gildistíma staðfestingar lýkur. Hyggist fyrirtæki halda framkvæmd verkefnis áfram skal það leggja fram nýja umsókn um staðfestingu samkvæmt skilgreindum umsóknarfrestum.

Í umsókninni skal vísa til fyrri staðfestingar og gera grein fyrir framvindu og niðurstöðum verkefnisins, þeim verkþáttum sem ólokið er og breytingum sem orðið hafa á forsendum þess eða fyrirhugaðri framkvæmd. Upplýsingarnar eru nauðsynlegar svo Rannís geti lagt sjálfstætt mat á hvort verkefnið uppfylli áfram skilyrði laganna.

Rannís skal meta umsóknina sjálfstætt samkvæmt 5. gr. Fyrri staðfesting leiðir því ekki sjálfkrafa til þess að verkefnið hljóti nýja staðfestingu. Meta þarf á grundvelli þeirra upplýsinga sem þá liggja fyrir hvort verkefnið uppfylli áfram skilyrði laganna.

Í 3. mgr. er mælt fyrir um mat á því hvort ný umsókn taki til áframhaldandi framkvæmdar sama verkefnis. Við matið skal einkum líta til samhengis markmiða verkefnisins, þeirrar óvissu sem því tengist og verkþátta þess. Jafnframt skal líta til þess hvernig fyrirhuguð vinna byggist á fyrri framvindu og niðurstöðum verkefnisins.

Teljast umsókn taka til áframhaldandi framkvæmdar sama verkefnis skulu umsóknirnar tengdar saman við skráningu og eftirfylgni Rannís og teljast varða eitt samhangandi verkefni við framkvæmd laganna. Hver staðfesting gildir þó aðeins fyrir þau rekstrarár sem sérstaklega eru tilgreind í viðkomandi ákvörðun. Tengsl umsóknanna fela því hvorki í sér framlengingu eldri staðfestingar né að ný staðfesting taki til fyrri rekstrarára.

Með fyrirkomulaginu falla brott reglur gildandi laga um árlega umsókn um framlengingu og um að ekki megi framlengja staðfestingu sama verkefnis oftar en þrisvar. Í stað þess getur hver staðfesting gilt í allt að fjögur rekstrarár. Haldi sama verkefni áfram að þeim tíma liðnum þarf að leggja fram nýja umsókn sem sætir sjálfstæðu mati Rannís, en umsóknir vegna sama samhangandi verkefnis skulu tengdar saman við skráningu og eftirfylgni.

Í 4. mgr. er ráðherra falið að setja í reglugerð nánari ákvæði um ákvörðun gildistíma staðfestingar, efni, form og skil framvinduskýrslna og framkvæmd greinarinnar.

Um. 9. gr.

Í greininni eru lagðar til breytingar á 10. gr. laganna um skattfrádrátt. Helstu breytingarnar felast í að kostnaðarflokkar eru tilgreindir í lögunum sjálfum, launakostnaður afmarkaður nánar og settar verkefnistengdar hlutfallstakmarkanir á aðkeypta rannsóknar- eða þróunarvinnu og annan fastan kostnað og rekstrarkostnað. Jafnframt er heimiluð undanþága frá hlutfallstakmörkun aðkeyptrar vinnu við tiltekna aðstæður.

Hugtakið fyrirtæki kemur í stað hugtaksins nýsköpunarfyrirtæki í tilgreindum ákvæðum greinarinnar. Breytingin samræmist breyttu heiti laganna, gildissviði þeirra og orðskýringum. Ekki eru lagðar til breytingar á frádráttarhlutföllum eða almennu hámarki kostnaðar til útreiknings skattfrádráttar.

Kostnaðarflokkar.

Á eftir 1. mgr. er lagt til að komi ný málsgrein sem tilgreinir fjóra flokka styrkhæfs rannsóknar- og þróarkostnaðar. Flokkarnir byggjast á a-, d- og e-lið 3. mgr. 25. gr. reglugerðar framkvæmdastjórnarinnar (ESB) nr. 651/2014, eins og hún hefur verið tekin upp í EES-samninginn. Ekki eru teknir upp sérstakir kostnaðarflokkar vegna tækja og búnaðar eða bygginga og lands samkvæmt b- og c-lið sömu málsgreinar.

Upptalningin þarf að lesast með almennri skilgreiningu styrkhæfs rannsóknar- og þróarkostnaðar og öðrum skilyrðum laganna. Kostnaður verður því ekki styrkhæfur af þeirri

ástæðu einni að hann falli undir tiltekinn kostnaðarflokk. Hann þarf meðal annars að tengjast framkvæmd staðfests verkefnis, vera nauðsynlegur og rekjanlegur með skýrum og sannanlegum hætti til þess.

Laun og launatengd gjöld.

Í 1. tölul. er mælt fyrir um laun og launatengd gjöld vegna rannsakennda og annarra starfsmanna. Kostnaðurinn telst aðeins styrkhæfur að því marki sem starfsmenn vinna beint við staðfest verkefni og vinnan er skráð með sannanlegum hætti. Vinni starfsmaður jafnframt við önnur verkefni eða almennan rekstur fyrirtækisins þarf því að aðgreina vinnuframlag hans.

Laun vegna almennrar stjórnunar eða rekstrar fyrirtækisins teljast ekki styrkhæf, þar á meðal laun framkvæmdastjóra vegna slíkra starfa. Starfsheiti ræður þó ekki eitt úrslitum. Vinni stjórnandi sjálfur beint við verkefnið getur launakostnaður vegna þeirrar vinnu talist styrkhæfur að því marki sem hún er aðgreind og skjalfest.

Aðkeypt vinna, þekking, einkaleyfi og sérfræðipjónusta.

Í 2. tölul. er mælt fyrir um kostnað vegna aðkeyptrar rannsóknar- eða þróunarvinnu, kaupa á þekkingu og einkaleyfum eða leyfa til nýtingar þeirra og ráðgjafar og sambærilegrar þjónustu sem eingöngu er nýtt vegna verkefnisins.

Verðlagning og skilmálar viðskiptanna skulu vera sambærileg því sem almennt gerist í viðskiptum milli ótengdra aðila við sambærilegar aðstæður. Viðmiðið tekur bæði til verðs og annarra samningsskilmála. Það kemur ekki í stað sérstaks skilyrðis um að aðkeypt rannsóknar- eða þróunarvinna sé keypt af ótengdum aðila.

Annar fastur kostnaður og rekstrarkostnaður.

Í 3. tölul. er mælt fyrir um annan fastan kostnað og rekstrarkostnað sem fellur til beint vegna verkefnisins, að undanskildum efnis- og birgðakostnaði og kostnaði vegna sambærilegra aðfanga samkvæmt 4. tölul. Ákvæðið tekur ekki til almenns rekstrarkostnaðar fyrirtækisins án fullnægjandi tengsla við verkefnið.

Samanlagður styrkhæfur kostnaður samkvæmt 3. tölul. má ekki nema meira en 20% af styrkhæfum launakostnaði vegna sama verkefnis á rekstrarárinu. Sé styrkhæfur launakostnaður verkefnis 50 millj. kr. getur kostnaður samkvæmt þessum tölulið því að hámarki talist styrkhæfur að fjárhæð 10 millj. kr.

Reglan felur í sér hámark á raunverulegum kostnaði sem hefur verið stofnað til og uppfyllir skilyrði styrkhæfis. Hún heimilar ekki að 20% álagi sé sjálfkrafa bætt við launakostnað. Með tengingu hámarksins við launakostnað er lögð áhersla á framkvæmd verkefna með eigin starfsfólki fyrirtækjanna.

Efnis- og birgðakostnaður.

Í 4. tölul. er sérstaklega mælt fyrir um efnis- og birgðakostnað og kostnað vegna sambærilegra aðfanga sem fellur til beint vegna verkefnisins. Sá kostnaður fellur utan 20% hámarksins samkvæmt 3. tölul. en er áfram háður almennu kostnaðarhámarki laganna.

Kostnaður samkvæmt 1. til 4. tölul. skal miðast við raunverulegan kostnað sem fyrirtækið hefur stofnað til og ber endanlega. Sýna skal fram á fjárhæð hans og tengsl við verkefnið með bókhaldsgögnum og, eftir því sem við á, öðrum gögnum. Sama kostnað má ekki telja fram oftar en einu sinni.

Undanþága vegna nauðsynlegrar aðkeyptrar rannsóknar- eða þróunarvinnu.

Lagt er til að Rannís geti við staðfestingu verkefnis heimilað að styrkhæfur kostnaður vegna aðkeyptrar rannsóknar- eða þróunarvinnu nemi allt að 80% af heildarstyrkhæfum kostnaði verkefnisins á rekstrarárinu, en þó aldrei herra en 20% af heildarstyrkhæfum kostnaði fyrirtækis. Heimildinni er ætlað að koma til móts við verkefni sem krefjast sérþekkingar, tækja, búnaðar eða aðstöðu sem fyrirtækið hefur ekki sjálft yfir að ráða og ekki er raunhæft að það byggji upp eða afli til eigin nota vegna verkefnisins. Undanþágan getur tekið til vinnu sem keypt er hér á landi eða erlendis, að uppfylltum öðrum skilyrðum laganna.

Undanþágan er háð því að fyrirtækið sýni fram á nauðsyn aðkeyptu vinnunnar og rökstyðji hvers vegna ekki sé raunhæft að það sinni henni sjálft með eigin starfsfólki og aðstöðu eða með uppbyggingu nauðsynlegrar sérþekkingar og öflun viðeigandi aðfanga. Það eitt að fyrirtæki kjósi að kaupa vinnuna af öðrum nægir því ekki. Undanþágan skal takmarkast við það umfang aðkeyptrar vinnu sem fyrirtækið sýnir fram á að sé nauðsynlegt af þessum ástæðum.

Sé annar styrkhæfur kostnaður verkefnis 80 millj. kr. getur aðkeypt vinna samkvæmt almennu reglunni að hámarki talist styrkhæf að fjárhæð 20 millj. kr. Heildarstyrkhæfur kostnaður verður þá 100 millj. kr. og aðkeypta vinnan 20% þeirrar fjárhæðar. Dæmið miðast við að annar kostnaður hafi þegar verið afmarkaður samkvæmt skilyrðum og takmörkunum laganna. Áfram verður óbreytt að aðkeypt þjónusta geti ekki numið meira en 20% af heildarstyrkhæfum kostnaði fyrirtækis, eða 220 m.kr. miðað við 1.100 m.kr. þak á hámarksstyrkhæfum kostnaði.

Takmörkunin tekur til aðkeyptrar rannsóknar- eða þróunarvinnu samkvæmt orðskýringum laganna og getur því einnig náð til ráðgjafar og sambærilegrar sérfræðiþjónustu sem fellur undir þá skilgreiningu. Hún tekur hins vegar ekki sjálfkrafa til annarra viðskipta samkvæmt 2. tölul., svo sem kaupa á einkaleyfi eða nýtingarleyfi, nema þau teljist jafnframt aðkeypt rannsóknar- eða þróunarvinna.

Undanþága frá hlutfallspaki vegna aðkeyptrar rannsóknar- eða þróunarvinnu.

Lagt er til að Rannís geti við staðfestingu verkefnis heimilað að styrkhæfur kostnaður vegna aðkeyptrar rannsóknar- eða þróunarvinnu nemi allt að 80% af heildarstyrkhæfum kostnaði verkefnisins á rekstrarárinu. Heimildinni er ætlað að koma til móts við verkefni sem krefjast nauðsynlegrar sérþekkingar eða aðgangs að tækjum, búnaði eða aðstöðu sem fyrirtækið hefur ekki sjálft yfir að ráða.

Undanþágan er háð því að fyrirtækið sýni fram á nauðsyn aðkeyptu vinnunnar og rökstyðji hvers vegna ekki sé raunhæft að það byggji upp eða afli viðkomandi þekkingar til eigin nota vegna verkefnisins. Það eitt að fyrirtæki kjósi að kaupa vinnu annars staðar frá nægir því ekki. Undanþágan skal takmarkast við það umfang aðkeyptrar vinnu sem fyrirtækið sýnir fram á að sé nauðsynlegt af þessum ástæðum.

Hámarkið er 80%, en Rannís skal ákveða heimilað hlutfall með hliðsjón af rökstuddri þörf verkefnisins. Fyrirtækið skal gera grein fyrir þörfinni og umfangi undanþágunnar í umsókn. Í ákvörðun stofnunarinnar skal tilgreina hvaða aðkeypta vinna fellur undir undanþáguna og það hlutfall sem heimilað er. Undanþágan getur tekið til aðkeyptrar rannsóknar- eða þróunarvinnu frá bæði innlendum og erlendum þjónustuveitendum. Önnur skilyrði styrkhæfis aðkeyptrar vinnu gilda áfram.

Við útreikning hlutfalls samkvæmt undanþágunni er beitt sömu aðferð og við almenna 20% þakið. Sé annar styrkhæfur kostnaður 20 millj. kr. getur styrkhæfur kostnaður vegna aðkeyptrar vinnu því að hámarki numið 80 millj. kr., þannig að heildarstyrkhæfur kostnaður

verði 100 millj. kr. Samanlagður styrkhæfur kostnaður fyrirtækis vegna aðkeyptar rannsóknar- eða þróunarvinnu má áfram ekki nema meira en 20% af hámarkskostnaði samkvæmt 1. mgr. 10. gr. á rekstrarári. Miðað við 1.100 millj. kr. kostnaðarhámark nemur þetta hámark 220 millj. kr. Hámarkið tekur til aðkeyptar vinnu vegna allra verkefna fyrirtækisins, hvort sem kostnaðurinn telst styrkhæfur samkvæmt almennu 20% reglunni eða á grundvelli 80% undanþágunnar. Rannís er ekki heimilt að veita undanþágu frá þessu fjárhæðarhámarki.

Önnur skilyrði styrkhæfis aðkeyptar vinnu gilda áfram, meðal annars um staðfest verkefni, ótengda viðsemjendur, staðsetningu þeirra, verðlagningu og skilmála og skráningu og sönnun kostnaðar. Fyrirtækið þarf jafnframt áfram að teljast eigandi verkefnisins, annast stjórn þess og bera faglega ábyrgð og fjárhagslega áhættu.

Tilvísun til tækja, búnaðar og aðstöðu varðar þörf fyrir aðkeypta vinnu sem krefst aðgangs að slíkum úrræðum. Undanþágan stofnar ekki sjálfstæðan kostnaðarflokk vegna kaupa fyrirtækisins á tækjum eða búnaði eða fyrninga þeirra. Hún breytir heldur ekki 20% launakostnaðarhámarkinu sem gildir um kostnað samkvæmt 3. tölul.

Reglugerðarheimild.

Lagt er til að reglugerðarheimild greinarinnar verði endurorðuð. Ráðherra skal setja nánari ákvæði um afmörkun og útreikning kostnaðar og mat á styrkhæfi aðkeyptar rannsóknar- og þróunarvinnu. Þar skal meðal annars fjalla um kröfur til samninga, verðlagningu og skilmála viðskipta, tengsl vinnunnar við staðfest verkefni og skráningu og sönnun kostnaðar.

Reglugerðin skal útfæra framkvæmdina innan þeirra kostnaðarflokka, skilyrða og hlutfallstakmarkana sem löginn mæla fyrir um.

Um 10. gr.

Gildistaka.

Lagt er til að lögin öðlist gildi 1. janúar 2027. Sérstaklega er þó mælt fyrir um hvenær breytingar á kostnaðarreglum, umsóknarfrestum og málsmeðferð koma til framkvæmda. Með því er greint á milli almennrar gildistöku og framkvæmdar einstakra breytinga.

Ákvæði 9. gr. frumvarpsins um styrkhæfan kostnað koma fyrst til framkvæmda við álagningu opinberra gjalda árið 2028 vegna kostnaðar sem fellur til á tekjuárinu 2027 vegna nýrra verkefna. Með ákvæðinu er framkvæmd kostnaðarbreytinganna tengd því tekjuári sem kostnaðurinn tilheyrir og þeirri álagningu þegar skattfrádráttur vegna hans er ákvarðaður.

Ný ákvæði um málsmeðferð og endurmat samkvæmt 7. gr. frumvarpsins koma fyrst til framkvæmda við meðferð umsókna sem lagðar eru fram vegna umsóknarfrests 1. október 2027 og síðari umsóknarfresta. Við afmörkunina ræður því hvaða umsóknarfresti umsókn tilheyrir en ekki hvenær ákvörðun um hana er tekin eða tilkynnt. Um umsóknir vegna fyrri umsóknarfresta fer samkvæmt eldri málsmeðferðarreglum þótt þær séu afgreiddar síðar.

Jafnframt er lagt til að heimild gildandi 1. mgr. 8. gr. laganna til að leita til ráðgefandi fagnefndar, ásamt ákvæðum um skipan hennar, haldi gildi sínu til og með 31. desember 2027. Heimildin verður því tímabundið áfram tiltæk við mat Rannís á verkefnum þótt ný ákvæði um málsmeðferð og endurmat hafi komið til framkvæmda vegna umsókna sem lagðar eru fram vegna umsóknarfrests 1. október 2027.

Um ákvæði til bráðabirgða.

Um I.

Ákvæðinu er ætlað að tryggja að um rannsóknar- og þróunarkostnað sem fellur til fyrir 1. janúar 2027 fari eftir þeim efnisreglum sem giltu fyrir gildistöku breytinganna. Það tekur meðal annars til styrkhæfis kostnaðar, fjárhæðar skattfrádráttar og annarra skilyrða stuðnings.

Jafnframt er tekið fram að eldri ákvæði gildi um skattalega meðferð slíks kostnaðar þótt framtalsskil, málsmeðferð eða ákvörðun fari fram eftir gildistöku. Tímasetning afgreiðslu eða endurákvörðunar leiðir því ekki ein og sér til þess að nýju reglunum verði beitt um kostnað sem tilheyrir fyrri tímabili.

Um II.

Ákvæðið tekur til umsókna um staðfestingu eða framlengingu staðfestingar sem bárust Rannis innan lögmæltra fresta fyrir gildistöku laganna. Um þær fer eftir eldri ákvæðum þótt afgreiðsla fari fram eftir gildistöku.

Eldri reglur gilda um mat á umsóknunum, afgreiðslu þeirra og skilyrði og gildistíma staðfestingar sem veitt er á grundvelli þeirra. Tilgangurinn er að umsóknir sem þegar hafa verið lagðar fram verði afgreiddar samkvæmt því regluverki sem þær byggðust á. Um málsmeðferð þeirra gildir jafnframt sú afmörkun sem kemur fram í gildistökuákvæðinu.

Um III.

Lagt er til að tveggja ára staðfestingar sem veittar hafa verið samkvæmt eldri ákvæðum haldi gildi sínu út þann tíma sem þær taka til. Sama gildir um slíkar staðfestingar sem veittar eru eftir gildistöku á grundvelli umsókna sem bárust fyrir hana. Fyrirtæki þurfa því ekki að sækja að nýju um staðfestingu eingöngu vegna gildistöku breytinganna.

Fyrirtæki sem njóta þessara staðfestinga skulu þó frá og með 1. janúar 2027 skila framvinduskýrslum samkvæmt nýju ákvæðunum. Þannig verður eftirfylgni með eldri tveggja ára staðfestingum samræmd eftirfylgni með staðfestingum sem veittar verða samkvæmt nýjum reglum. Skil framvinduskýrslu fela ekki í sér nýja umsókn og breyta ekki upphaflegum gildistíma staðfestingarinnar.

Um IV.

Ákvæðið afmarkar hvenær nýir umsóknarfrestir koma til framkvæmda. Þeir taka til umsókna vegna rekstrarársins 2028. Umsókn vegna frestsins 1. október 2027 getur því tekið til þess rekstrarárs samkvæmt nýju reglunum.

Um umsóknir vegna rekstrarársins 2027 gilda hins vegar umsóknarfrestir eldri laga. Með þessu er komið í veg fyrir að almenn gildistaka laganna 1. janúar 2027 breyti þeim frestum sem fyrirtæki hafa miðað undirbúning umsókna sinna við. Sérstök heimild vegna áframhaldandi verkefna kemur þó fram í V. ákvæði til bráðabirgða.

Um V.

Lagt er til að fyrirtæki sem hefur staðfestingu verkefnis vegna ársins 2026 en ekki vegna ársins 2027 geti lagt fram nýja umsókn um áframhaldandi staðfestingu sama verkefnis eigi síðar en 1. apríl 2027.

Ákvæðið veitir afmarkaða heimild til að sækja um áframhaldandi staðfestingu samkvæmt nýju fyrirkomulagi á aðlögunartímabilinu. Umsóknin skal metin samkvæmt nýjum skilyrðum staðfestingar og fyrri staðfesting veitir ekki sjálfkrafa rétt til áframhaldandi stuðnings. Um málsmeðferð fer hins vegar samkvæmt eldri ákvæðum þar sem nýja málsmeðferðin kemur fyrst til framkvæmda vegna umsókna sem lagðar eru fram vegna umsóknarfrests 1. október 2027.

Um VI.

Lagt er til að ný ákvæði um staðfestingu og eftirfylgni verkefna taki til beiðna um breytingu á staðfestu verkefni eða verk- og kostnaðaráætlun þess sem berast eftir gildistöku. Jafnframt taka þau til eftirlits og ákvarðana um afturköllun sem fara fram eða eru teknar eftir gildistöku.

Þetta gildir einnig um verkefni sem upphaflega voru staðfest samkvæmt eldri ákvæðum. Tilgangurinn er að framkvæmd eftir gildistöku verði samræmd án þess að eldri staðfestingar falli sjálfkrafa niður. Ákvæðið breytir ekki þeim sérstöku tímamörkum sem gilda um nýja málsmeðferð og endurmat samkvæmt 7. gr. frumvarpsins.

Um VII.

Reglugerðir sem settar hafa verið samkvæmt lögum nr. 152/2009 halda gildi sínu að því marki sem þær samrýmast breyttum ákvæðum laganna þar til nýjar reglugerðir hafa verið settar. Ákvæðinu er ætlað að tryggja samfellu í framkvæmd. Það heimilar ekki að eldri reglugerðarákvæðum verði beitt í andstöðu við ný skilyrði eða takmarkanir laganna.

Um VIII.

Lagt er til að lögin, eins og þeim verður breytt með frumvarpinu, verði endurskoðuð eigi síðar en 1. janúar 2032. Endurskoðunin gefur færi á að meta reynslu af nýjum umsóknar- og staðfestingarreglum, eftirfylgni, endurmati og breytttri afmörkun styrkhæfs kostnaðar.

Við endurskoðunina verður meðal annars unnt að líta til nýtingar stuðningsins, dreifingar hans, stjórnsýslubyrði, kostnaðar og árangurs með hliðsjón af markmiðum laganna.